

EUROPOS SĄJUNGA

EUROPOS PARLAMENTAS

TARYBA

Briuselis, 2024 m. balandžio 25 d.
(OR. en)

2023/0397(COD)

PE-CONS 80/24

ELARG 41
COWEB 53
FIN 360
CADREFIN 72
ECOFIN 423
BUDGET 27
RESPR 12
CODEC 1045

TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

Dalykas: EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS, kuriuo
nustatoma vakarų balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė

**EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS
REGLAMENTAS (ES) 2024/...**

... m. ... d.

kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 212 straipsnį ir 322 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Audito Rūmų nuomonę¹,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros²,

¹ 2024 m. sausio 30 d. nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

² 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir ... m. ... d. Tarybos sprendimas.

kadangi:

- (1) Sąjunga yra grindžiama Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 2 straipsnyje nurodytomis vertybėmis, įskaitant demokratiją, teisinę valstybę ir pagarbą žmogaus teisėms. Šios vertybės yra 1993 m. birželio mėn. Kopenhagos Europos Vadovų Tarybos nustatytų stojimo kriterijų (toliau – Kopenhagos kriterijai), kurie yra tinkamumą narystei Sąjungoje apibrėžiančios sąlygos, dalis;
- (2) plėtros procesas grindžiamas nustatytais kriterijais, sąžiningomis bei griežtomis sąlygomis ir nuopelnų principu. Labai svarbu tvirtai įsipareigoti laikytis pirmenybės pagrindiniams klausimams principo, kuriuo vadovaujantis reikia daug dėmesio skirti teisinei valstybei, pagrindinėms teisėms, demokratinių institucijų veikimui ir viešojo administravimo reformai, taip pat ekonominiams kriterijams. Pažanga priklauso nuo to, kaip kiekvienas paramos gavėjas įgyvendina būtinas reformas siekdamas suderinti savo teisės aktus su Sąjungos *acquis*. Regioninis bendradarbiavimas ir geri kaimyniniai santykiai tebėra esminiai plėtros proceso aspektai;
- (3) Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą taip pat parodė, kad plėtra yra geostrateginė investicija į taiką, saugumą ir stabilumą. Atsižvelgiant į Sąjungos visapusišką ir nedviprasmišką įsipareigojimą dėl Vakarų Balkanų narystės Sąjungoje perspektyvos, Vakarų Balkanų partnerių į ES orientuojama kryptis ir įsipareigojimai jos atžvilgiu yra aiški jų strateginio pasirinkimo ir prisijungimo prie vertybių bendrijos išraiška. Vakarų Balkanų partnerių kelias narystės ES link turi būti tvirtai grindžiamas apčiuopiama ir konkrečia pažanga vykdant reformas;

- (4) Sąjunga ir jos Vakarų Balkanų partneriai, t. y. Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Kosovas*, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija ir Serbija (toliau – paramos gavėjai), yra suinteresuoti spartinti pastarųjų politinių, teisinių ir ekonominių sistemų pertvarkymą siekiant būsimos narystės Sąjungoje ir remti jų stojimo procesą. Narystės Sąjungoje perspektyva turi stiprų keičiamąjį poveikį, kuriuo įtvirtinami teigiami demokratiniai, politiniai, ekonominiai ir socialiniai pokyčiai;
- (5) prieš šalims įstojant į Sąjungą būtina joms suteikti tam tikrų Sąjungos narystės privalumų. Ekonominė konvergencija yra tų privalumų pagrindas. Šiuo metu Vakarų Balkanų konvergencija pagal BVP vienam gyventojui perkamosios galios standartais tebėra maža, sudaro 30–50 proc. ES vidurkio ir vyksta nepakankamai sparčiai;
- (6) siekdama sumažinti tuos skirtumus, Komisija savo 2023 m. lapkričio 8 d. komunikate „Naujas Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas“ nustatė naują Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planą, grindžiamą keturiais ramsčiais: (a) integracijos į ES bendrąją rinką spartinimu; (b) ES taisyklėmis ir standartais grindžiamos regioninės ekonominės integracijos skatinimu, visapusiškai įgyvendinant esamą Bendros regioninės rinkos veiksmų planą; (c) reformų, kuriomis siekiama spartinti regiono augimą, skatinti ekonominę konvergenciją ir stiprinti regiono stabilumą, stiprinimu ir d) naujos finansavimo priemonės, t. y. Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonės (toliau – Priemonė), sukūrimu;

* Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

- (7) tam, kad būtų įgyvendintas naujas Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas, reikia didesnio finansavimo pagal naują specialiai tam skirtą finansavimo priemonę, t. y. Priemonę, siekiant padėti regionui įgyvendinti tvarų ekonomikos augimą skatinančias reformas, regioninę integraciją ir bendrą regioninę rinką;
- (8) siekiant naujo Vakarų Balkanų ekonomikos augimo plano tikslų, ypatingas dėmesys pasirenkant investavimo sritis turėtų būti skiriamas sektoriams, kurie gali būti pagrindiniai socialinės ir ekonominės plėtros daugikliai: susisiekimui, įskaitant darnųjį transportą, dekarbonizacijai, energetikai, žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai, taip pat švietimui ir įgūdžių ugdymui, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui;
- (9) tvari transporto infrastruktūra yra labai svarbi siekiant pagerinti paramos gavėjų ir Sąjungos susisiekimą. Ji turėtų padėti integruoti Vakarų Balkanų regioną į Sąjungą. Į pasiūlymą peržiūrėti transeuropinį transporto tinklą (TEN-T) Komisija įtraukė naują koridorių, kertantį Vakarų Balkanų regioną (Vakarų Balkanų–rytinės Viduržemio jūros regiono dalies koridorių). TEN-T tinklas turėtų būti atskaitos taškas finansuojant tvarią transporto infrastruktūrą tame regione, įskaitant aplinką tausojančių transporto priemonių, pavyzdžiui, geležinkelių, finansavimą;

- (10) pagal Priemonę turėtų būti remiamos investicijos ir reformos, kuriomis paramos gavėjai skatinami vykdyti ekonomikos ir visuomenės skaitmeninę transformaciją, atitinkančią 2021 m. kovo 9 d. Komisijos komunikatą „2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis. Europos skaitmeninio dešimtmečio kelias“ pateiktą 2030 m. Sąjungos viziją, kartu skatinant įtraukią skaitmeninę ekonomiką, kuri būtų naudinga visiems piliečiams. Priemone turėtų būti siekiama padėti paramos gavėjams siekti bendrųjų tikslų ir skaitmeninių uždavinių, susijusių su Sąjunga. 2023 m. birželio 15 d. komunikate „5G kibernetinio saugumo priemonių rinkinio įgyvendinimas“ Komisija nurodė, kad Sąjungos finansavimas skaitmeninės infrastruktūros projektų saugumui, atsparumui ir vientisumo apsaugai regione užtikrinti turi būti grindžiamas 5G kibernetinio saugumo priemonių rinkiniu;
- (11) parama pagal Priemonę turėtų būti teikiama siekiant bendrųjų ir konkrečių tikslų, remiantis nustatytais kriterijais ir aiškiomis mokėjimo sąlygomis. Tų bendrųjų ir konkrečių tikslų turėtų būti siekiama vienas kitą papildančiu būdu. Priemone turėtų būti remiamas plėtros procesas – spartinamas teisės aktų derinimas su Sąjungos vertybėmis, teisės aktais, taisyklėmis, standartais, politika ir praktika (toliau – *acquis*) siekiant narystės Sąjungoje, spartinama regioninė ekonominė integracija ir paramos gavėjų laipsniška integracija į Sąjungos bendrąją rinką, taip pat jų socialinė ir ekonominė konvergencija su Sąjunga. Priemone taip pat turėtų būti skatinamas regioninis bendradarbiavimas, geri kaimyniniai santykiai, taip pat susitaikymas ir ginčų sprendimas;

- (12) Priemonė turėtų ne tik skatinti socialinę ir ekonominę konvergenciją, bet ir padėti spartinti reformas, susijusias su pagrindiniais plėtros proceso principais, be kita ko, teisinės valstybės principo taikymo, pagrindinių teisių, *inter alia*, mažumoms, įskaitant tautines mažumas ir romų bendruomenę, priklausančių asmenų teisių, taip pat lesbiečių, gėjų, biseksualių, translyčių ir interseksualių asmenų (LGBTI) teisių reformas. Priemonė taip pat turėtų padėti gerinti demokratinių institucijų ir viešojo administravimo institucijų veikimą, siekti teigiamų pokyčių viešųjų pirkimų, valstybės pagalbos kontrolės ir viešųjų finansų valdymo srityse, kovoti su visų formų korupcija ir organizuotu nusikalstamumu, skatinti kokybišką švietimą ir mokymą, taip pat užimtumo politiką, ir siekti regiono žaliosios pertvarkos ir klimato bei aplinkosaugos tikslų įgyvendinimo;
- (13) Sąjungos parama pagal Priemonę turėtų papildyti dvišalę ir regioninę paramą, teikiamą pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1529³, kuri tebėra pagrindinis instrumentas, padedantis paramos gavėjams pasirengti narystei Sąjungoje, kartu, kai įmanoma, naudojantis jau esamais mechanizmais ir struktūromis bei užtikrinant kuo didesnę sinergiją. Šis požiūris turėtų būti grindžiamas esama plėtros metodika, visų pirma 2020 m. patikslinta metodika, kurią Komisija pristatė 2020 m. vasario 5 d. komunikate „Stojimo proceso stiprinimas. Įtikima ES perspektyva Vakarų Balkanų šalimis“, ir 2020 m. spalio 6 d. Komisijos priimtu Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planu;

³ 2021 m. rugsėjo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III) (OL L 330, 2021 9 20, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj>).

- (14) Priemone turėtų būti papildomas dabartinis dialogas ekonomikos ir finansų klausimais nedarant neigiamo poveikio jo taikymo sričiai, taip stiprinant ekonominę integraciją ir pasirengimą Sąjungos daugiašalei ekonomikos politikos priežiūrai;
- (15) Priemone turėtų būti skatinami vystymosi veiksmingumo principai, laikantis paramos, teikiamos pagal kitas Sąjungos programas ir priemones, papildomumo principo ir užtikrinant sąsajas su ja, stengiantis išvengti pagal šį reglamentą teikiamos paramos ir kitos Sąjungos, valstybių narių, trečiųjų valstybių, daugiašalių ir regioninių organizacijų bei subjektų teikiamos paramos (įskaitant, integruotus finansinius paketus, sudarytus iš eksporto ir vystymosi finansavimui skirtų lėšų) dubliavimo ir užtikrinti jų sinergiją;
- (16) laikydamasi įtraukių partnerystės principo Komisija turėtų siekti užtikrinti, kad būtų tinkamai konsultuojamasi su atitinkamais paramos gavėjų suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant paramos gavėjų parlamentus, vietos ir regionų valdžios institucijas, socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas, ir jiems būtų sudaromos galimybės laiku susipažinti su atitinkama informacija, kad jie galėtų atlikti prasmingą vaidmenį rengiant bei įgyvendinant programas, taip pat susijusiuose stebėsenos procesuose;

- (17) siekiant remti šios Priemonės tikslus ir stiprinti atitinkamus paramos gavėjų pajėgumus, kad jie galėtų įgyvendinti reformų darbotvarkes, ir toliau turėtų būti teikiama specialiai pritaikyta ir tikslinė techninė pagalba ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo parama;
- (18) Priemonė turėtų užtikrinti suderinamumą su bendraisiais Sąjungos išorės veiksmų tikslais, nustatytais ES sutarties 21 straipsnyje, įskaitant pagarbą pagrindinėms teisėms, įtvirtintoms Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, ir paramą šiems tikslams. Ji visų pirma turėtų užtikrinti žmogaus teisių apsaugą ir propagavimą bei teisinės valstybės principo laikymąsi;
- (19) Priemonė turėtų skatinti inovacijas, mokslinius tyrimus ir akademinių institucijų bei pramonės bendradarbiavimą prisidedant prie žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, propaguojant vietos pramonę, ypač daug dėmesio skiriant vietos mastu veikiančioms, labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir startuoliams;
- (20) paramos gavėjai turėtų parodyti patikimą įsipareigojimą puoselėti Europos vertybes, be kita ko, visapusiškai laikydamiesi Sąjungos bendros užsienio ir saugumo politikos, įskaitant Sąjungos ribojamąsias priemones;
- (21) įgyvendinant Priemonę turėtų būti atsižvelgiama į Sąjungos strateginį savarankiškumą, taip pat į Sąjungos ir jos valstybių narių strateginius interesus ir vertybes, kuriomis grindžiama Sąjunga;

- (22) pagal Priemonę vykdoma veikla turėtų būti prisidedama prie pažangos siekiant Sąjungos socialinių, klimato ir aplinkos apsaugos standartų, Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų, Paryžiaus susitarimo, priimto pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją, Jungtinių Tautų biologinės įvairovės konvencijos ir Jungtinių Tautų konvencijos dėl kovos su dykumėjimu laikymosi ir neturėtų būti prisidedama prie aplinkos būklės blogėjimo ar žalos aplinkai ar klimatui. Pagal Priemonę finansuojamos priemonės turėtų atitikti paramos gavėjų energetikos ir klimato planus, jų nacionaliniu lygmeniu nustatytą įpareigojantį veiksmą ir siekį iki 2050 m. pasiekti klimato neutralumą. Priemone turėtų būti prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir gebėjimo prisitaikyti prie neigiamo jos poveikio bei didinamas atsparumas klimato kaitai. Visų pirma finansavimu pagal Priemonę turėtų būti skatinamas perėjimas prie dekarbonizuotos, neutralaus poveikio klimatui, atsparios klimato kaitos poveikiui ir žiedinės ekonomikos;

- (23) įgyvendinant šį reglamentą turėtų būti vadovaujama lygybės ir nediskriminavimo principais, kaip išdėstyta Lygybės sąjungos strategijose. Juo turėtų būti skatinama ir didinama lyčių lygybė bei lyčių aspekto integravimas, užtikrinamas prasmingas moterų dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose bei moterų ir mergaičių įgalėjimas ir turėtų būti siekiama apsaugoti ir propaguoti moterų ir mergaičių teises, taip pat užkirsti kelią smurtui prieš moteris ir smurtui šeimoje bei su juo kovoti, atsižvelgiant į atitinkamus ES lyčių lygybės veiksmų planus ir atitinkamas Tarybos išvadas bei tarptautines konvencijas. Be to, šis reglamentas turėtų būti įgyvendinamas visapusiškai atsižvelgiant į Europos socialinių teisių ramstį, be kita ko, vaikų apsaugos ir darbo teisių srityse. Priemonės įgyvendinimas turėtų atitikti Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją⁴ bei jos protokolą ir užtikrinti investicijų ir techninės pagalbos prieinamumą pagal Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvą (ES) 2019/882⁵;
- (24) šiuo reglamentu turėtų būti propaguojama Vakarų Balkanų žalioji darbotvarkė, įtraukta į 2020 m. spalio 6 d. Komisijos komunikatą „Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planas“, sustiprinant aplinkos apsaugą ir atkūrimą, prisidedant prie klimato kaitos švelninimo bei atsparumo klimato kaitai didinimo ir paspartinant perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos;

⁴ OL L 23, 2010 1 27, p. 35.

⁵ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (OL L 151, 2019 6 7, p. 70, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj>).

- (25) atsižvelgiant į Europos žaliąjį kursą, kuris yra Europos tvaraus augimo strategija, ir į tai, kaip svarbu siekti klimato ir biologinės įvairovės tikslų pagal Tarpinstituciniame susitarime priimtus įsipareigojimus, Priemone turėtų būti padedama siekti bendro tikslo, t. y. klimato srities tikslams skirti 30 proc. ir biologinės įvairovės tikslams 2024 m. skirti 7,5 proc., o 2026 ir 2027 m. – 10 proc. Sąjungos biudžeto išlaidų. Ne mažiau kaip 37 proc. negrąžintinos finansinės paramos, teikiamos per Vakarų Balkanų investicijų programą (VBIP), turėtų būti skirta klimato srities tikslams įgyvendinti. Ta suma turėtų būti apskaičiuojama naudojant Rio rodiklius, laikantis įsipareigojimo pranešti Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai (EBPO) apie ES tarptautinį kovos su klimato kaita finansavimą, taip pat pagal kitus tarptautinius susitarimus ar sistemas. Nuo 2025 m. birželio mėn. ES klimato koeficientai, taikomi visoms programoms pagal 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą (DFP) ir nustatyti Komisijos tarnybų dariniame dokumente „Klimato aspekto integravimo struktūra 2021–2027 m. daugiametėje finansinėje programoje“ (SWD(2022) 225), taip pat bus taikomi klimatui skirtoms išlaidoms pagal DFP 6 išlaidų kategoriją (Kaimyninės šalys ir pasaulis). Priemonei taikomas požiūris bus suderintas su kitoms 6 išlaidų kategorijos priemonėms, įskaitant Pasirengimo narystei paramos priemonę (PNPP III), taikomu požiūriu, kad regione būtų užtikrintas nuoseklus klimato politikos ataskaitų teikimas. Priemonės lėšomis turėtų būti remiama veikla, kurią vykdant visapusiškai laikomasi Sąjungos klimato ir aplinkos apsaugos standartų bei prioritetų ir reikšmingos žalos nedarymo principo, kaip tai suprantama pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2020/852 17 straipsnį⁶;

⁶ 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088, (OL L 198, 2020 6 22, p. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>).

- (26) Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir paramos gavėjais, turėtų užtikrinti atitiktį, suderinamumą, nuoseklumą ir papildomumą, didesnę skaidrumą ir atskaitomybę teikiant paramą, be kita ko, įgyvendinant tinkamas vidaus kontrolės sistemas ir kovos su sukčiavimu politiką. Parama pagal Priemonę turėtų būti teikiama laikantis išankstinės sąlygos, kad kiekvienas iš paramos gavėjų taikys ir gerbs veiksmingus demokratinius mechanizmus, įskaitant daugiapartinę parlamentinę sistemą, laisvus ir sąžiningus rinkimus, pliuralistinę žiniasklaidą, nepriklausomas teismines institucijas bei teisinės valstybės principą, ir užtikrins, kad vykdomi visi įsipareigojimai gerbti žmogaus teises, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Kita išankstinė sąlyga turėtų būti ta, kad Serbija ir Kosovas, siekdamas išmatuojamos pažangos ir apčiuopiamų rezultatų, konstruktyviai sieks normalizuoti santykius, kad būtų visiškai įvykdyti visi jų atitinkami įsipareigojimai, kylantys iš Susitarimo siekiant santykių normalizavimo ir jo įgyvendinimo priedo, taip pat visų ankstesnių dialogo susitarimų, ir dalyvautų derybose dėl visapusiško susitarimo dėl santykių normalizavimo;
- (27) bendra didžiausia Sąjungos paramos pagal Priemonę suma 2024–2027 m. laikotarpiu turėtų būti 6 mlrd. EUR einamosiomis kainomis, iš kurių iki 2 mlrd. EUR turėtų būti negrąžintina parama, o 4 mlrd. EUR – palankiomis sąlygomis Sąjungos teikiamos finansinės paramos paskolos, kurioms atidėjiniai sudaromi iš 2 mlrd. EUR sumos. Ne mažiau kaip pusė visos sumos turėtų būti skirta pagal VBIP, įskaitant visą negrąžintinos paramos sumą, atskaičius 1,5 proc. techninės ir administracinės pagalbos sumą ir sumas, reikalingas paskolų atidėjiniams sudaryti;

- (28) šiame reglamente nustatomas viso Priemonės laikotarpio finansinis paketas, kuris Europos Parlamentui ir Tarybai yra svarbiausias orientacinis dydis metinės biudžeto sudarymo procedūros metu, kaip tai suprantama 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinio susitarimo dėl biudžetinės drausmės, bendradarbiavimo biudžeto klausimais ir patikimo finansų valdymo, taip pat dėl naujų nuosavų išteklių, įskaitant veiksmų gaires dėl naujų nuosavų išteklių⁷ nustatymo 18 punkte;

⁷ OL L 433 I, 2020 12 22, p. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj.

- (29) nukrypstant nuo Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) 2021/947⁸ 31 straipsnio 3 dalies antro sakinio, finansinis įsipareigojimas dėl paskolų pagal Priemonę neturėtų būti remiamas išorės veiksmų garantija. Pagal šią Priemonę suteikta parama paskolų forma turėtų būti finansinė parama, kaip apibrėžta Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046⁹ (toliau – Finansinis reglamentas) 220 straipsnio 1 dalyje. Orientacinė finansavimo suma kiekvienam paramos gavėjui turėtų būti apskaičiuojama pagal priede nustatytą formulę, kurioje derinama paramos gavėjo gyventojų dalis, palyginti su bendru Vakarų Balkanų regiono gyventojų skaičiumi, ir Vakarų Balkanų regiono vidutinis BVP vienam gyventojui, palyginti su atitinkamo paramos gavėjo BVP vienam gyventojui, abiem veiksniams atitinkamai taikant 60 proc. ir 40 proc. svertinį koeficientą. Jei neįvykdomos lėšų išmokėjimui taikomos mokėjimo sąlygos, Komisija turėtų turėti galimybę perskirstyti visą sumą arba jos dalį kitiems paramos gavėjams;

⁸ 2021 m. birželio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“, iš dalies keičiamas ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 466/2014/ES ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1601 ir Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 480/2009 (OL L 209, 2021 6 14, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>).

⁹ 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES, bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 (OL L 193, 2018 7 30, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>).

- (30) šiam reglamentui turėtų būti taikomos Europos Parlamento ir Tarybos pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 322 straipsnį priimtos horizontaliosios finansinės taisyklės. Tos taisyklės nustatytos Finansiniame reglamente ir jomis visų pirma nustatoma biudžeto sudarymo ir vykdymo pasitelkiant dotacijas, viešuosius pirkimus, netiesioginį valdymą, finansinę paramą, derinimo operacijas ir apmokėjimą išorės ekspertams tvarka ir numatoma finansų pareigūnų atsakomybės kontrolė;
- (31) turėtų būti leidžiama taikyti sutarčių sudarymo procedūrų pagal šią Priemonę tinkamumo finansuoti apribojimus, kai aktualu, atsižvelgiant į specifinį veiklos pobūdį arba tais atvejais, kai veikla daro poveikį saugumui ar viešajai tvarkai;
- (32) siekiant užtikrinti veiksmingą priemonės įgyvendinimą, be kita ko, palengvinti paramos gavėjų integraciją į Europos vertės grandines, visos pagal šią priemonę finansuojamos ir perkamos prekės ir medžiagos turėtų būti kilusios iš valstybių narių, paramos gavėjų, šalių kandidačių bei Europos ekonominės erdvės susitarimo susitariančiųjų šalių ir šalių, kurios paramos gavėjams teikia panašaus lygio paramą kaip ir Sąjunga, atsižvelgiant į jų ekonomikos dydį, ir su kurioms Komisija yra nustačiusi abipusę galimybę gauti išorės pagalbą paramą gaunančiose valstybėse, išskyrus atvejus, kai prekės ir medžiagos negali būti įsigytos bet kurioje iš tų šalių priimtinomis sąlygomis;

- (33) laikantis principo, kad Sąjungos biudžetas yra sudaromas kasmet, turėtų būti užtikrinta galimybė taikyti lankstumo priemones pagal Finansinį reglamentą kitoms politikos sritims, įskaitant perkėlimus ir įsipareigojimų dėl lėšų perskirstymą, siekiant užtikrinti veiksmingą Sąjungos lėšų naudojimą, taip kuo labiau padidinant pagal Priemonę turimas Sąjungos lėšas;
- (34) Priemonės įgyvendinimas turėtų būti grindžiamas nuosekliu ir prioritetiniu kiekvieno paramos gavėjo tikslinių reformų ir su investicijomis susijusių prioritetų rinkiniu (reformų darbotvarke), kuriame būtų aiškiai suformuluota ir su pasirengimo Sąjungos narystei reikalavimais ir pagrindiniais plėtros proceso principais suderinta tvaraus bei darnaus socialinio ir ekonominio augimo skatinimo sistema. Reformų darbotvarkė bus visa apimanti sistema Priemonės tikslams pasiekti. Reformų darbotvarkė turėtų būti rengiama glaudžiai konsultuojantis su atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis, įskaitant paramos gavėjų parlamentus, vietas ir regionų atstovaujamasias institucijas bei valdžios institucijas, socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas, o jų indėlis turėtų atsispindėti reformų darbotvarkėje;
- (35) Sąjungos parama turėtų būti išmokama tik tuo atveju, jei laikomasi mokėjimo sąlygų ir daroma išmatuojama pažanga įgyvendinant reformų darbotvarkėse nustatytas reformas, kurias įvertino ir oficialiai patvirtino Komisija. Lėšų išmokėjimas turėtų būti atitinkamai struktūrizuotas, atsižvelgiant į Priemonės tikslus;

- (36) į reformų darbotvarkės turėtų būti įtrauktos tikslinės reformų priemonės ir prioritetinės investicijų sritys kartu su mokėjimo sąlygomis, kurias atitinka išmatuojami kokybiniai ir kiekybiniai veiksmai, rodantys tinkamą tų priemonių įgyvendinimo pažangą ar užbaigimą, ir orientacinis tų priemonių įgyvendinimo tvarkaraštis. Reformų darbotvarkėse taip pat turėtų būti pateiktas preliminarus planuojamų investicijų projektų, kuriuos ketinama finansuoti pagal VBIP, sąrašas. Šiuos veiksmus reikėtų planuoti atlikti ne vėliau kaip iki 2027 m. rugpjūčio 31 d., nors bendras priemonių, su kuriomis susiję tokie veiksmai, įgyvendinimas galėtų tęstis pasibaigus 2027 m., be ne vėliau kaip iki 2028 m. gruodžio 31 d.;
- (37) reformų darbotvarkėse taip pat turėtų būti paaiškinimas apie paramos gavėjo taikomą veiksmingą pažeidimų, korupcijos, įskaitant aukšto lygio korupciją, sukčiavimo ir interesų konflikto prevencijos, nustatymo ir ištaisymo sistemą naudojant pagal Priemonę skirtas lėšas, ir tvarką, kuria siekiama užkirsti kelią dvigubam finansavimui pagal Priemonę ir kitas Sąjungos programas ar kitus paramos teikėjus;
- (38) Reformų darbotvarkėse turėtų būti paaiškinta, kaip priemonės padės siekti klimato srities ir aplinkos tikslų, laikytis reikšmingos žalos nedarymo principo ir skatinti skaitmeninę transformaciją;

- (39) reformų darbotvarkėse numatytais priemonėmis turėtų būti prisidedama prie veiksmingo viešųjų finansų valdymo ir kontrolės sistemos tobulinimo, kovos su pinigų plovimu, mokesčių vengimu, mokesčių slėpimu, sukčiavimu ir organizuotu nusikalstamumu, taip pat prie veiksmingos valstybės pagalbos kontrolės sistemos, siekiant užtikrinti sąžiningas sąlygas visoms įmonėms. Paramos gavėjas turėtų įgyvendinti tokias priemones iki orientacinės datos, kuri galėtų būti nustatyta, atsižvelgiant į kiekvieną priemonę, ankstyvajame Priemonės įgyvendinimo etape;
- (40) reformų darbotvarkės turėtų būti grindžiamos rezultatais ir apimti rodiklius, pagal kuriuos vertinama pažanga siekiant šiame reglamente nustatytą Priemonės bendrųjų ir konkrečių tikslų. Tie rodikliai turėtų būti grindžiami tarptautiniu mastu sutartais rodikliais. Rodikliai taip pat kiek įmanoma turėtų derėti su pagrindiniais veiklos rezultatų rodikliais, įtrauktais į PNPP III rezultatų sistemą, EDVF+ rezultatų vertinimo sistemą ir VBIP. Rodikliai turėtų būti tinkami, pripažinti, patikimi, paprasti ir išsamūs;
- (41) Priemonės lėšomis neturėtų būti remiama veikla ar priemonės, kuriais kenkiama regiono taikos susitarimams;

- (42) Komisija turėtų įvertinti kiekvieną reformų darbotvarkę remdamasi šiame reglamente nustatyto kriterijų sąrašu. Siekiant užtikrinti vienodas šio reglamento įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai patvirtinti šias reformų darbotvarkes. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamosi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) Nr. 182/2011¹⁰. Komisija tinkamai atsižvelgs į Tarybos sprendimą 2010/427/ES¹¹ ir prireikus į Europos išorės veiksmų tarnybos (EIVT) vaidmenį, visų pirma stebėdama, kaip laikomasi atitinkamos išankstinės Sąjungos paramos sąlygos;
- (43) šiame reglamente nurodytas Komisijos įgyvendinimo sprendimas kartu turėtų būti darbo programa, kaip apibrėžta Finansinio reglamento 110 straipsnio 2 dalyje, atsižvelgiant į negrąžintinos finansinės paramos sumą pagal šį reglamentą;
- (44) atsižvelgiant į lankstumo įgyvendinant Priemonę poreikį, paramos gavėjas turėtų turėti galimybę pateikti pagrįstą prašymą Komisijai pateikti pasiūlymą iš dalies pakeisti Tarybos įgyvendinimo sprendimą, jei ji dėl objektyvių aplinkybių nebegali iš dalies arba visiškai įgyvendinti reformų darbotvarkės, įskaitant atitinkamas mokėjimo sąlygas. Paramos gavėjas turėtų turėti galimybę pateikti pagrįstą prašymą iš dalies pakeisti reformų darbotvarkę, be kita ko, prireikus siūlyti priedus;

¹⁰ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

¹¹ 2010 m. liepos 26 d. Tarybos sprendimas 2010/427/ES, kuriuo nustatoma Europos išorės veiksmų tarnybos struktūra ir veikimas (OL L 201, 2010 8 3, p. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2010/427/oj>).

- (45) Komisija turėtų turėti galimybę iš dalies pakeisti Tarybos įgyvendinimo sprendimą, visų pirma atsižvelgdama į turimų sumų pasikeitimą;
- (46) jei perskirstoma parama pagal šią Priemonę, dėl kurios paramos gavėjas gautų papildomą paramą, atitinkamas paramos gavėjas turėtų pateikti patikslintą reformų darbotvarkę, kurioje būtų nurodytos papildomos priemonės, kurias reikia įgyvendinti. Prieš priimdama bet kokį sprendimą dėl paramos perskirstymo, Komisija turėtų informuoti Europos Parlamentą ir Tarybą;
- (47) su kiekvienu paramos gavėju turėtų būti sudarytas susitarimas dėl priemonės, kuriame būtų nustatyti Sąjungos ir paramos gavėjo finansinio bendradarbiavimo principai ir nurodyti būtini mechanizmai, susiję su Sąjungos finansavimo pagal šią Priemonę kontrole, priežiūra, stebėseną, vertinimu, ataskaitų teikimu ir auditu, taisyklėmis dėl mokesčių, muitų ir rinkliavų, taip pat pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir šalinimo priemonėmis. Todėl su kiekvienu paramos gavėju taip pat turėtų būti sudarytas paskolos susitarimas, kuriame būtų išdėstytos konkrečios nuostatos dėl finansavimo, teikiamo paskolų forma, valdymo ir įgyvendinimo. Tiek susitarimu dėl Priemonės, tiek paskolos susitarimu, gavus prašymą, pasidalijama su Europos Parlamentu ir Taryba;
- (48) susitarime dėl Priemonės turėtų būti numatytas paramos gavėjų įsipareigojimas užtikrinti, kad, laikantis Sąjungos duomenų apsaugos principų ir taikytinų duomenų apsaugos taisyklių, įgyvendinant reformų darbotvarkės priemones būtų renkami tinkami duomenys apie asmenis ir subjektus, gaunančius finansavimą, įskaitant informaciją apie tikruosius savininkus, ir būtų galimybė su šiais duomenimis susipažinti;

- (49) finansinė parama reformų darbotvarkėms turėtų būti teikiama paskolos forma. Atsižvelgiant į paramos gavėjų finansavimo poreikius, finansinę pagalbą tikslinga organizuoti pagal diversifikuotą finansavimo strategiją, numatytą Finansinio reglamento 220a straipsnyje ir nustatytą kaip bendrą finansavimo metodą, kuris, kaip tikimasi, padidins Sąjungos obligacijų likvidumą ir Sąjungos emisijų patrauklumą bei ekonominį efektyvumą;
- (50) tikslinga paskolas paramos gavėjams teikti itin palankiomis sąlygomis ne ilgesniam kaip 40 metų laikotarpiui, numatant, kad pagrindinė paskolos suma turi būti pradėta grąžinti ne anksčiau kaip 2034 m. Taip pat tikslinga nukrypti nuo Finansinio reglamento 220 straipsnio 4 dalį;
- (51) atsižvelgiant į tai, kad finansinė rizika, susijusi su paramos gavėjams teikiama parama paskolų forma pagal Priemonę, yra panaši į finansinę riziką, susijusią su skolinimo operacijomis pagal Reglamentą (ES) 2021/947, atidėjiniai finansiniams įsipareigojimams dėl paskolų pagal šį reglamentą turėtų būti sudaromi taikant 9 proc. normą pagal Finansinio reglamento 211 straipsnį, o atidėjinių finansavimas turėtų būti skiriamas iš 2 mlrd. EUR paketo pagal šią Priemonę;

- (52) siekiant užtikrinti, kad atidėjinių norma ir toliau atitiktų finansinę riziką, ir parodyti Priemonės įgyvendinimo pažangą, pagal SESV 290 straipsnį Komisijai turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti aktus dėl atidėjinių normos koregavimo ir dėl išsamaus suvestinės elementų apibrėžimo. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais, ir kad tos konsultacijos būtų vykdomos vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros¹² nustatytais principais. Visų pirma, siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti atliekant su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai, o jų ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti Komisijos ekspertų grupių, kurios atlieka su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, posėdžiuose;
- (53) siekiant kuo labiau padidinti Sąjungos finansinės paramos poveikį pritraukiant papildomas investicijas ir užtikrinti Sąjungos išlaidų kontrolę, reformų darbotvarkėse numatytos investicijos į infrastruktūrą turėtų būti įgyvendinamos per VBIP. VBIP veiklos valdybai turėtų būti teikiami atskiri projektai ar programos, kad ji pareikštų savo nuomonę tik tada, kai įvykdomos atitinkamos reformų darbotvarkėse nustatytos mokėjimo sąlygos. Jei atitinkamos investicijų mokėjimo sąlygos neįvykdomos per vienus metus, Komisija turėtų galėti perskirstyti investicijų finansavimą pagal VBIP kitiems paramos gavėjams;

¹² OL L 123, 2016 5 12, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

- (54) siekiant užtikrinti, kad paramos gavėjai disponuotų pradinio finansavimu pirmosioms reformoms įgyvendinti, kiekvienas paramos gavėjas turėtų turėti galimybę gauti iki 7 proc. visos pagal šią Priemonę numatytos finansinės paramos sumos kaip išankstinį finansavimą, atsižvelgiant į tai, ar yra lėšų ir ar įvykdytos išankstinės sąlygos paramai pagal šią priemonę gauti;
- (55) teikiant Sąjungos paramą paramos gavėjams svarbu užtikrinti tiek lankstumą, tiek programavimo galimybes. Šiuo tikslu pagal Priemonę skirtos lėšos turėtų būti išmokamos pagal nustatytą pusmečio grafiką, atsižvelgiant į tai, ar yra lėšų, remiantis paramos gavėjų pateiktu prašymu išmokėti lėšas ir Komisijai patikrinus, ar tinkamai įvykdytos tiek bendrosios sąlygos, susijusios su makrofinansiniu stabilumu, patikimu viešųjų finansų valdymu, skaidrumu ir biudžeto priežiūra, tiek atitinkamos mokėjimo sąlygos. Jei mokėjimo sąlyga neįvykdoma pagal sprendime, kuriuo patvirtinta reformų darbotvarkė, nustatytą orientacinį tvarkaraštį, Komisija galėtų neišmokėti dalies tą sąlygą atitinkančių lėšų arba jų visų, laikydamasi dalinio išmokėjimo metodikos. Atitinkamos išskaičiuotos lėšos galėtų būti išmokėtos per artimiausią lėšų išmokėjimo laikotarpį ir ne vėliau kaip po dvylikos mėnesių nuo pradinio orientaciniame tvarkaraštyje nustatyto termino, jeigu bus įvykdytos mokėjimo sąlygos. Pirmaisiais įgyvendinimo metais tas terminas turėtų būti pratęstas iki 24 mėnesių nuo pirminio neigiamo įvertinimo;

- (56) nukrypstant nuo Finansinio reglamento 116 straipsnio 2 ir 5 dalių, tikslinga nustatyti mokėjimų į valstybės biudžetus mokėjimo terminą, skaičiuojamą nuo pranešimo apie sprendimą, kuriuo leidžiama išmokėti lėšas paramos gavėjui, dienos, ir netaikyti reikalavimo, kad Komisija paramos gavėjui mokėtų delspinigius;
- (57) Europos Parlamento prašymu vykdant biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūrą Komisija turėtų pateikti išsamią informaciją apie Sąjungos biudžeto įvykdymą pagal Priemonę, visų pirma apie atliktus auditus, įskaitant nustatytus trūkumus ir taikytas taisomąsias priemones, taip pat su investicijų sutarčių skyrimu pagal VBIP susijusią informaciją, įskaitant, kai taikytina, paramos gavėjų bendro finansavimo sumą ir kitus finansinių įnašų, be kita ko, gautų iš kitų Sąjungos finansavimo priemonių, šaltinius;
- (58) pagal ES sutarties 29 straipsnį ir SESV 215 straipsnį priimtų Sąjungos ribojamųjų priemonių kontekste negalima tiesiogiai ar netiesiogiai leisti naudotis lėšomis ar ekonominiais ištekliais į sąrašą įtrauktiems juridiniams asmenims, subjektams ar įstaigoms arba jų naudai. Todėl tokie į sąrašą įtraukti subjektai ir jiems nuosavybės teise priklausantys arba jų kontroliuojami subjektai neturėtų būti remiami Priemonės lėšomis;

- (59) pagal Finansinį reglamentą, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 883/2013¹³, Tarybos reglamentus (EB, Euratomas) Nr. 2988/95¹⁴, (Euratomas, EB) Nr. 2185/96¹⁵ ir (ES) 2017/1939¹⁶, Sąjungos finansiniai interesai turi būti apsaugoti proporcingomis priemonėmis, įskaitant priemones, susijusias su pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos, interesų konflikto ir dvigubo finansavimo prevencija, nustatymu, ištaisymu ir tyrimu, ir prarastų, neteisingai išmokėtų arba neteisingai panaudotų lėšų susigrąžinimu;
- (60) visų pirma, vadovaujantis reglamentais (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 ir (ES, Euratomas) Nr. 883/2013, Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) turi galėti atlikti administracinius tyrimus, įskaitant patikrinimus ir inspektavimus vietoje, siekdama nustatyti, ar nebūta Sąjungos finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo, korupcijos ar kitos neteisėtos veiklos atvejų;

¹³ 2013 m. rugsėjo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1073/1999 ir Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 1074/1999 (OL L 248, 2013 9 18, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>).

¹⁴ 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, 1995 12 23, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj>).

¹⁵ 1996 m. lapkričio 11 d. Tarybos reglamentas (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 dėl Komisijos atliekamų patikrinimų ir inspektavimų vietoje siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus nuo sukčiavimo ir kitų pažeidimų (OL L 292, 1996 11 15, p. 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).

¹⁶ 2017 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (ES) 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje (OL L 283, 2017 10 31, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>).

- (61) pagal Finansinio reglamento 129 straipsnį, Komisijai, OLAF, Europos Audito Rūmams ir, kai taikytina, Europos prokuratūrai turėtų būti suteiktos būtinos teisės ir prieiga, įskaitant teises ir prieigą, kurias turėtų suteikti trečiosios šalys, dalyvaujančios naudojant Sąjungos lėšas;
- (62) Komisija turėtų užtikrinti, kad pagal Priemonę būtų veiksmingai apsaugoti Sąjungos finansiniai interesai. Atsižvelgdama į ilgą paramos gavėjams teikiamos finansinės paramos, taip pat ir netiesiogiai valdomos, patirtį ir į jų laipsnišką derinimą su Sąjungos vidaus kontrolės standartais ir praktika, Komisija iš esmės turėtų pasikliauti paramos gavėjų vidaus kontrolės ir sukčiavimo prevencijos sistemų veikimu. Visų pirma Komisija ir OLAF, taip pat, kai taikytina, Europos prokuratūra turėtų būti nedelsiant informuojamos apie visus įtariamus pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konflikto atvejus, turinčius įtakos Priemonės lėšų panaudojimui;
- (63) be to, paramos gavėjai turėtų nedelsdami pranešti Komisijai apie pažeidimus, įskaitant sukčiavimą, kurie buvo nustatyti pirminėse administracinėse ar teisminėse išvadose, ir ją informuoti apie administracinių ir teisinių procedūrų eigą. Siekiant suderinti valstybių narių gerąją patirtį, turėtų būti pranešama elektroninėmis priemonėmis, naudojant Komisijos nustatytą Pažeidimų valdymo sistemą;

- (64) kiekvienas paramos gavėjas turėtų sukurti stebėsenos sistemą, pagal kurią kartu su pusmečio prašymu dėl lėšų išmokėjimo būtų rengiama pusmečio ataskaita apie jo darbotvarkės reformoje nustatytų mokėjimo sąlygų vykdymą. Paramos gavėjai turėtų rinkti duomenis ir informaciją ir suteikti prie jų prieigą, kad būtų galima užkirsti kelią pažeidimams, sukčiavimui, korupcijai ir interesų konflikto atvejams, susijusiems su Priemonės lėšomis remiamomis priemonėmis, juos nustatyti ir ištaisyti;
- (65) Komisija turėtų užtikrinti, kad būtų įdiegti aiškūs stebėsenos ir nepriklausomi vertinimo mechanizmai siekiant užtikrinti veiksmingą atskaitomybę ir skaidrumą, kai įgyvendinamas Sąjungos biudžetas, ir siekiant užtikrinti veiksmingą pažangos įgyvendinant šio reglamento tikslus vertinimą;
- (66) Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai turėtų pateikti metinę ataskaitą dėl pažangos, daromos siekiant šio reglamento tikslų, kurioje taip pat būtų atsižvelgiama į sinergiją ir papildomumą su kitomis Sąjungos programomis, visų pirma su paramą, teikiama pagal Reglamentą (ES) 2021/1529, siekiant išvengti paramos dubliavimo ir dvigubo finansavimo;
- (67) siekiant užtikrinti skaidrumą ir atskaitomybę, paramos gavėjai, įgyvendindami reformas ir investicijas pagal šią Priemonę, turėtų skelbti duomenis apie galutinius gavėjus, gaunančius finansavimo sumas, viršijančias bendrą 50 000 EUR sumą;
- (68) užbaigus Priemonės vykdymą, Komisija turėtų atlikti jos vertinimą;

- (69) paramos gavėjai turėtų remti laisvą pliuralistinę žiniasklaidą, kuri stiprina ir skatina Sąjungos vertybių ir galimos narystės Sąjungoje naudos bei pareigų supratimą ir kartu imasi ryžtingų veiksmų kovoje su užsienio manipuliavimu informacija bei kišimusi. Jie taip pat turėtų užtikrinti proaktyvią, aiškią ir nuoseklią viešąją komunikaciją, be kita ko, apie Sąjungos paramą. Sąjungos lėšų gavėjai turėtų aktyviai nurodyti finansavimo kilmę ir užtikrinti jo matomumą, laikydamiesi Komunikacijos apie ES išorės veiksmus ir jų matomumo užtikrinimo vadovo nuostatų;
- (70) įgyvendinant Priemonę reikėtų palaikyti intensyvesnę strateginę komunikaciją ir viešą diplomaciją, siekiant propaguoti Sąjungos vertybes ir atkreipti dėmesį į Sąjungos paramos pridėtinę vertę;
- (71) kadangi šio reglamento tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti, o tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti;
- (72) siekiant paramos gavėjams suteikti finansavimą tinkamu laiku ir nedelsiant, šis reglamentas turėtų įsigalioti kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I skyrius

Bendrosios nuostatos

1 straipsnis

Dalykas

1. Šiuo reglamentu nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė (toliau – Priemonė).

Jame nustatomi Priemonės tikslai, jos finansavimas, 2024–2027 m. biudžetas, Sąjungos finansavimo formos pagal ją ir tokio finansavimo teikimo taisyklės.

2. Priemonė papildo Reglamentą (ES) 2021/1529, kad Vakarų Balkanams būtų teikiama parama su ES susijusioms reformoms, visų pirma įtraukioms ir tvarioms su Sąjungos vertybėmis suderintoms socialinėms bei ekonominėms reformoms ir reformoms, susijusioms su pagrindiniais plėtros proceso aspektais, taip pat investicijoms vykdyti, siekiant įgyvendinti jų atitinkamas reformų darbotvarkes, kaip nustatyta III skyriuje.

2 straipsnis
Terminų apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

- 1) paramos gavėjas – bet kuris iš šių: Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Kosovas , Juodkalnija, Šiaurės Makedonija arba Serbija;
- 2) plėtros politikos sistema – bendra šio reglamento įgyvendinimo politikos sistema, kaip nustatė Europos Vadovų Taryba ir Taryba, taip pat persvarstyta plėtros metodika, susitarimai, kuriais nustatomi teisiškai privalomi santykiai su paramos gavėjais, derybų sistemos, kuriomis reglamentuojamos stojimo derybos su šalimis kandidatėmis, jei taikoma, taip pat Europos Parlamento rezoliucijos, atitinkami Komisijos komunikatai, įskaitant, kai taikoma, dėl teisinės valstybės principų, ir bendri Komisijos bei Sąjungos vyriausiojo įgaliojimo užsienio reikalams ir saugumo politikai komunikatai;
- 3) Susitarimas dėl Priemonės – Komisijos ir paramą gaunančios valstybės sudarytas susitarimas, kuriuo nustatomi paramos gavėjo ir Komisijos finansinio bendradarbiavimo pagal šį reglamentą principai; šis susitarimas yra finansavimo susitarimas, kaip apibrėžta Finansinio reglamento 114 straipsnio 2 dalyje, kiek tai susiję su finansiniu paketu pagal šio reglamento 6 straipsnio 2 dalies a punktą;
- 4) paskolos sutartis – Komisijos ir paramos gavėjo sudarytas susitarimas, kuriame nustatomos paramai pagal Priemonę taikomos sąlygos;

- 5) reformų darbotvarkė – išsamus, nuoseklus ir prioritetinis kiekvieno paramos gavėjo tikslinių reformų ir prioritetinių investavimo sričių rinkinys, įskaitant mokėjimo sąlygas, kurios rodo pakankamą pažangą arba susijusių priemonių užbaigimą, ir orientacinį jų įgyvendinimo tvarkaraštį;
- 6) priemonės – reformos ir investicijos, kaip nustatyta reformų darbotvarkėse pagal III skyrių;
- 7) mokėjimo sąlygos – lėšų išmokėjimo sąlygos, kurios yra išreikštos stebimais ir išmatuojamais kokybiniais ar kiekybiniais veiksmais, kuriuos turi atlikti paramos gavėjas, ir kurios nustatytos reformų darbotvarkėje pagal III skyrių;
- 8) derinimo operacija – iš Sąjungos biudžeto remiama operacija, kuria negrąžintinos paramos iš Sąjungos biudžeto formos derinamos su plėtros ar kitų viešųjų finansų įstaigų, įskaitant eksporto kreditų agentūras, arba su komercinių finansų įstaigų ir investuotojų teikiamos grąžintinos paramos formomis;
- 9) galutinis gavėjas – asmuo arba subjektas, gaunantis finansavimą pagal Priemonę; tais atvejais, kai Priemonės dalis teikiama kaip finansinė parama, galutinis gavėjas bus paramos gavėjo išdas; pagal Vakarų Balkanų investicijų programą teikiamos Priemonės dalies galutinis gavėjas bus investicijų projektą įgyvendinantis rangovas arba subrangovas;
- 10) nedaryti reikšmingos žalos – neremti ir nevykdyti ekonominės veiklos, kuria būtų daroma reikšminga žala kuriam nors iš aplinkos tikslų, kai tinkama, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2020/852 17 straipsnyje.

3 straipsnis
Priemonės tikslai

1. Bendrieji Priemonės tikslai yra:
 - a) remti plėtros procesą spartinant suderinimą su Sąjungos vertybėmis, teisės aktais, taisyklėmis, standartais, politika ir praktika (*acquis*) priimant ir įgyvendinant reformas, būtinas rengiantis būsimai narystei Sąjungoje;
 - b) spartinti regioninę ekonominę integraciją ir laipsnišką integraciją į Sąjungos bendrąją rinką;
 - c) spartinti socialinę ir ekonominę paramos gavėjų ekonomikos konvergenciją su Sąjunga;
 - d) skatinti regioninį bendradarbiavimą, gerus kaimyninius santykius, susitaikymą ir ginčų sprendimą Vakarų Balkanuose, taip pat žmonių tarpusavio ryšius;

2. Konkretūs Priemonės tikslai yra:

- a) toliau stiprinti pagrindinius plėtros proceso aspektus, įskaitant teisinę valstybę ir pagrindines teises, demokratinių institucijų veikimą, be kita ko, regioniniu ir vietos lygmenimis, įskaitant depoliarizaciją, viešąjį administravimą, ir atitikti ekonominius kriterijus; tai apima teisminių institucijų nepriklausomumo skatinimą, saugumo ir stabilumo regione stiprinimą, kovos su sukčiavimu ir visų formų korupcija, įskaitant aukšto lygio korupciją ir nepotizmą, organizuotą nusikalstamumą, tarpvalstybinį nusikalstamumą ir pinigų plovimą, taip pat terorizmo finansavimą, mokesčių slėpimą ir sukčiavimą mokesčiais bei mokesčių vengimą, stiprinimą; didinti tarptautinės teisės laikymąsi; stiprinti žiniasklaidos laisvę ir nepriklausomumą bei akademinę laisvę; kovoti su neapykantos kalba; sukurti pilietinei visuomenei palankią aplinką, skatinti socialinį dialogą; skatinti lyčių lygybę, lyčių aspekto integravimą ir moterų įgalėjimą, nediskriminavimą ir toleranciją, užtikrinti ir stiprinti pagarbą mažumoms priklausančių asmenų, įskaitant tautinių mažumų ir romų bendruomenę, teisėms, taip pat lesbiečių, gėjų, biseksualių, translyčių ir interseksualių asmenų teisėms;
- b) siekti visiško paramos gavėjų teisės aktų suderinimo su Sąjungos bendra užsienio ir saugumo politika (BUSP), įskaitant Sąjungos ribojamąsias priemones;
- c) kovoti su dezinformacija ir užsienio vykdomu manipuliavimu informacija ir kišimusi, nukreiptais prieš Sąjungą ir jos vertybes;
- d) siekti vizų politikos suderinimo su Sąjunga;

- e) didinti viešojo administravimo veiksmingumą, stiprinti vietos pajėgumus ir investuoti į paramos gavėjų administracijos personalą; užtikrinti galimybę gauti informaciją, viešąją kontrolę ir pilietinės visuomenės dalyvavimą sprendimų priėmimo procese; remti skaidrumą, atskaitomybę, struktūrines reformas ir gerą valdymą visais lygmenimis, įskaitant įgaliojimus prižiūrėti ir tirti viešųjų lėšų skyrimą bei galimybę jomis naudotis, taip pat viešųjų finansų valdymo, viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos srityse; remti iniciatyvas ir institucijas, dalyvaujančias remiant tarptautinį teisingumą paramą gaunančiose valstybėse ir užtikrinant jo vykdymą;
- f) spartinti paramos gavėjų perėjimą prie tvarios, neutralaus poveikio klimatui ir įtraukios ekonomikos, kuri galėtų atlaikyti konkurencinį Sąjungos bendrosios rinkos spaudimą, ir prie stabilios investicinės aplinkos, taip pat mažinti jų strateginę priklausomybę;
- g) skatinti regioninę ekonominę integraciją, visų pirma, darant pažangą kuriant bendrą regioninę rinką;
- h) skatinti paramos gavėjų ekonominę integraciją į Sąjungos bendrąją rinką, visų pirma, didinant prekybos ir investicijų srautus bei atsparias vertės grandines;
- i) remti regioninę ekonominę integraciją ir didesnę integraciją su Sąjungos bendrąja rinką, gerinant regione jungtis ir užtikrinant jų tvarumą pagal transeuropinius tinklus tam, kad būtų sustiprintas regioninis bendradarbiavimas, geri kaimyniniai santykiai, susitaikymas, taip pat žmonių tarpusavio ryšiai;

- j) spartinti įtraukią ir tvarią žaliąją pertvarką ir perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui iki 2050 m. pagal Paryžiaus susitarimą ir žaliąjį kursą, taip pat pagal 2020 m. Vakarų Balkanų žaliąją darbotvarkę, apimančią visus ekonomikos sektorius, visų pirma energetikos sektorių, įskaitant perėjimą prie dekarbonizuotos, neutralaus poveikio klimatui, atsparios klimato kaitos poveikiui ir žiedinės ekonomikos, taip pat užtikrinant, kad vykdant investicijas būtų laikomasi reikšmingos žalos nedarymo principo;
- k) skatinti skaitmeninę transformaciją ir skaitmeninius įgūdžius kaip darnaus vystymosi ir integracinio augimo priemonę;
- l) skatinti inovacijas, mokslinius tyrimus ir akademinių institucijų bei pramonės bendradarbiavimą prisidedant prie žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, propaguojant vietos pramonę, ypač daug dėmesio skiriant vietos mastu veikiančioms, labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir startuoliams;
- m) skatinti kokybišką švietimą, mokymą, perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą visais lygmenimis, ypač daug dėmesio skiriant jaunimui: be kita ko, kovojant su jaunimo nedarbu, užkertant kelią protų nutekėjimui ir remiant pažeidžiamas bendruomenes, taip pat, laikantis Europos socialinių teisių ramsčio, remti užimtumo politiką, įskaitant darbuotojų teises, ir kovoti su skurdu.

4 straipsnis
Bendrieji principai

1. Bendradarbiavimas pagal Priemonę grindžiamas poreikiais ir propaguoja vystymosi veiksmingumo principus, visų pirma, paramos gavėjų atsakomybę įgyvendinant vystymosi prioritetus, orientavimąsi į aiškų sąlygiškumą ir apčiuopiamus rezultatus, įtraukias partnerystes, skaidrumą ir tarpusavio atskaitomybę. Toks bendradarbiavimas grindžiamas veiksmingu ir efektyviu paskirstymu ir išteklių naudojimu. Priemone siekiama užtikrinti tinkamą investicijų projektų geografinę pusiausvyrą.
2. Makrofinansinės pagalbos teikimas nepatenka į šios Priemonės taikymo sritį.
3. Parama pagal Priemonę papildoma parama, teikiama pagal kitas Sąjungos programas ir priemones. Veikla, kuri gali būti finansuojama pagal šį reglamentą, gali būti remiama pagal kitas Sąjungos programas ir priemones, jei tokia parama neskiriama toms pačioms išlaidoms padengti ir jei užtikrinama tinkama priežiūra ir biudžeto kontrolė. Komisija užtikrina Priemonės ir kitų Sąjungos programų papildomumą ir sinergiją, kad būtų išvengta paramos dubliavimo ir dvigubo finansavimo. Pagal šį reglamentą ir Reglamentą (ES) 2021/1529 teikiama parama negali dubliuotis.

4. Siekdamas skatinti savo veiksmų papildomumą, nuoseklumą ir veiksmingumą, Komisija ir valstybės narės bendradarbiauja ir stengiasi išvengti dubliavimo ir užtikrinti sinergiją tarp pagal šį reglamentą teikiamos paramos ir kitokio pobūdžio pagalbos (be kita ko, integruotų finansinių paketų, sudarytų iš eksporto ir vystymosi finansavimui skirtų lėšų), teikiamos Sąjungos, valstybių narių, trečiųjų valstybių, daugiašalių ir regioninių organizacijų ir subjektų, pavyzdžiui, tarptautinių organizacijų ir atitinkamų tarptautinių finansų įstaigų, agentūrų bei Sąjungai nepriklausančių paramos teikėjų, laikydamosi nustatytų veiklos koordinavimo išorės paramos srityje stiprinimo principų, be kita ko, aktyviau koordinuodamos veiklą su valstybėmis narėmis vietos lygmeniu. Toks veiklos koordinavimas vietos lygmeniu apima reguliarias ir savalaikes konsultacijas ir dažną keitimąsi informacija įgyvendinant Priemonę.
5. Pagal Priemonę vykdoma veikla skatina demokratiją ir žmogaus teises, taip pat skatina laikytis lyčių lygybės principo ir apima šiuos principus, yra palaipsniui derinama su Sąjungos socialiniais, klimato ir aplinkos apsaugos standartais, apima aspektus, susijusius su klimato kaitos švelninimu ir prisitaikymu prie jos, prireikus, nelaimių rizikos mažinimu, aplinkos apsauga ir biologinės įvairovės išsaugojimu, be kita ko, kai tinkama, vykdant poveikio aplinkai vertinimą, taip pat ją prisidedama prie pažangos siekiant darnaus vystymosi tikslų, kad būtų skatinami integruoti veiksmai, kuriais galima suderintai siekti papildomos naudos ir įgyvendinti kelis tikslus. Vykdam tą veiklą turi būti vengiama neišnaudojamo turto ir vadovaujasi principais „nedaryti reikšmingos žalos“ ir „nė vieno nepalikti nuošalyje“, taip pat tvarumo principu, kuriuo grindžiamas Europos žaliasis kursas.

6. Paramos gavėjai ir Komisija užtikrina, kad rengiant reformų darbotvarkes ir įgyvendinant Priemonę būtų atsižvelgiama į moterų ir vyrų lygybę, lyčių aspekto integravimą ir lyčių aspektu grindžiamo požiūrio įtraukimą, ir tai būtų skatinama. Paramos gavėjai ir Komisija imasi tinkamų veiksmų, kad užkirstų kelią bet kokiai diskriminacijai dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Komisija apie šias priemones praneša teikdama reguliarias ataskaitas pagal lyčių lygybės veiksmų planus.
7. Priemone neremiama veikla ar priemonės, kurios yra nesuderinamos su paramos gavėjų energetikos ir klimato planais, jų nacionaliniu lygmeniu nustatytu įpareigojančiu veiksmu pagal Paryžiaus susitarimą ir siekiu ne vėliau kaip iki 2050 m. pasiekti klimato neutralumą arba kuriomis skatinamos investicijos į iškastinį kurą, arba kurios daro didelį neigiamą poveikį aplinkai, klimatui ar biologinei įvairovei.
8. Laikydamosi įtraukios partnerystės principo, Komisija siekia užtikrinti, atitinkamai, demokratinę kontrolę, vykdomą paramą gaunančios valstybės vyriausybei konsultuojantis su savo parlamentu, taip pat su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, be kita ko, vietos ir regionų valdžios institucijomis, socialiniais partneriais ir pilietine visuomene, įskaitant pažeidžiamas grupes, visas mažumas ir bendruomenes, kai tinkama, kad jie galėtų dalyvauti rengiant bei įgyvendinant veiklą, atitinkančią finansavimo pagal šią Priemonę reikalavimus, taip pat, priklausomai nuo to, kas aktualu, susijusiuose stebėsenos, kontrolės ir vertinimo procesuose. Tokiomis konsultacijomis siekiama reprezentuoti paramą gaunančios valstybės visuomenės pliuralizmą.

9. Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir paramą gaunančiomis valstybėmis, užtikrina Sąjungos įsipareigojimų siekti didesnio skaidrumo ir atskaitomybės teikiant paramą įgyvendinimą, be kita ko, skatindama įgyvendinti ir stiprinti vidaus kontrolės sistemas ir kovos su sukčiavimu politiką. Komisija viešai skelbia informaciją apie paramos apimtis ir paskirstymą 26 straipsnyje nurodytoje rezultatų suvestinėje. Paramos gavėjai skelbia naujausią informaciją apie galutinius gavėjus, gaunančius Sąjungos lėšų reformoms ir investicijoms pagal šią Priemonę įgyvendinti, kaip aprašyta 22 straipsnyje.

5 straipsnis

Išankstinės Sąjungos paramos sąlygos

1. Išankstinės paramos pagal Priemonę teikimo sąlygos:
- a) paramos gavėjai puoselėja ir taiko veiksmingus demokratinius mechanizmus, įskaitant daugiapartinę parlamentinę sistemą, laisvus ir sąžiningus rinkimus, pliuralistinę žiniasklaidą, nepriklausomas teismines institucijas bei teisinės valstybės principą, ir vykdo visus įsipareigojimus gerbti žmogaus teises, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises;
 - b) kalbant apie Serbiją ir Kosovą, šios šalys konstruktyviai normalizuoja santykius, siekdamos išmatuojamos pažangos ir apčiuopiamų rezultatų, kad būtų visiškai įvykdyti visi jų atitinkami įsipareigojimai, kylantys iš Susitarimo siekiant santykių normalizavimo ir jo įgyvendinimo priedo, taip pat visų ankstesnių dialogo susitarimų, ir dalyvautų derybose dėl visapusiško susitarimo dėl santykių normalizavimo.

2. Komisija, tinkamai atsižvelgdama į plėtros politikos sistemą, stebi, ar išpildytos 1 dalyje nustatytos išankstinės sąlygos prieš išmokant lėšas, įskaitant išankstinį finansavimą, paramos gavėjams pagal Priemonę ir visu paramos pagal Priemonę teikimo laikotarpiu. Stebėsenos proceso metu Komisija taip pat atsižvelgia į atitinkamas tarptautinių institucijų, pavyzdžiui, Europos Tarybos ir jos Venecijos komisijos arba Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) *Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro*, rekomendacijas.
3. Kalbant apie šio straipsnio 1 dalies b punkte nustatytą išankstinę sąlygą, Komisija, vadovaudamasi Sprendimu 2010/427/ES, tinkamai atsižvelgia į EIVT vaidmenį ir indėlį.
4. Komisija gali priimti sprendimą, kuriame daroma išvada, kad kai kurios šio straipsnio 1 dalyje nustatytos išankstinės sąlygos neįvykdytos, ir ypač gali neišmokėti 21 straipsnyje nurodytų lėšų, neatsižvelgdama į tai, ar įvykdytos 12 straipsnio 3 dalyje nurodytos mokėjimo sąlygos.

II skyrius

Finansavimas ir įgyvendinimas

6 straipsnis

Biudžetas

1. Pagal 2 ir 3 dalis pagal šią Priemonę skiriami ištekliai 2024–2027 m. laikotarpiu neviršija 6 000 000 000 EUR.
2. Priemonės įgyvendinimo finansinis paketas laikotarpiui nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2027 m. gruodžio 31 d. yra 2 000 000 000 EUR, iš kurių:
 - a) 98,5 proc. skiriami kaip negrąžintina finansinė parama paramos gavėjų reformų darbotvarkėms įgyvendinti;
 - b) 1,5 proc. – išlaidoms pagal 6 dalį.
3. Parama paskolų forma skiriama iki 4 000 000 000 EUR laikotarpiui nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2027 m. gruodžio 31 d. Ši suma nėra Išorės veiksmų garantijos sumos, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2021/947 31 straipsnio 4 dalyje, dalis.

4. Komisija 15 straipsnyje nurodytame atitinkamame įgyvendinimo sprendime, vadovaudamasi Priede nustatyta metodika, nustato pradinę orientacinę kiekvienam paramos gavėjui skirtą finansavimo sumą, apskaičiuotą remiantis naujausiais šio reglamento įsigaliojimo dieną turimais duomenimis pagal 33 straipsnį. Orientacinės sumos Priemonės įgyvendinimo metu gali keistis laikantis 21 straipsnyje nustatytų principų.
5. Remiantis šio reglamento 19 straipsniu, lėšų, skiriamų pagal Vakarų Balkanų investicijų programą (VBIP), nurodytą Reglamento (ES) 2021/1529 12 straipsnyje, suma sudaro ne mažiau kaip 50 proc. bendros šio straipsnio 1 dalyje nurodytos sumos. Į tą įnašą įtraukiama visa negrąžintinos finansinės paramos suma, kaip nurodyta šio straipsnio 2 dalies a punkte, atėmus atidėjinių sumą.

6. 2 dalies b punkte nurodyti ištekliai gali būti naudojami techninei ir administracinei pagalbai, skirtai Priemonei įgyvendinti, pavyzdžiui, parengiamiesiems veiksams, stebėsenai, kontrolei, auditui ir vertinimui, kurie yra būtini Priemonei valdyti ir jos tikslams pasiekti, visų pirma tyrimams, ekspertų posėdžiams, mokymui, konsultacijoms su paramą gaunančių valstybių valdžios institucijomis, konferencijoms, konsultacijoms su suinteresuotosiomis šalimis, be kita ko, vietos ir regionų valdžios institucijomis ir pilietinės visuomenės organizacijomis, informavimo ir komunikacijos veiklai, įskaitant įtraukius informavimo veiksmus ir institucinį informavimą apie Sąjungos politikos prioritetus, susijusius su šio reglamento tikslais, taip pat išlaidoms, susijusioms su IT tinklais, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama informacijos tvarkymui ir mainams, institucinėms informacinių technologijų priemonėms, taip pat visoms kitoms būstinės ir Sąjungos delegacijų išlaidoms, susijusioms su Priemonei būtina administracine ir koordinavimo parama, padengti. Išlaidos taip pat gali apimti veiklos, kuria remiamas skaidrumas, ir kitokios veiklos, pavyzdžiui, projektų ar programų kokybės kontrolės ir stebėsenos vietoje, išlaidas ir tarpusavio konsultavimo bei ekspertų darbo reformų ir investicijų vertinimo ir įgyvendinimo klausimais išlaidas.

7 straipsnis

Sąjungos finansavimo įgyvendinimas ir jo formos

1. Priemonė įgyvendinama pagal Finansinį reglamentą tiesioginio valdymo būdu arba netiesioginio valdymo būdu su subjektais, nurodytais to reglamento 62 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos c punkte.
2. Sąjungos finansavimas gali būti teikiamas bet kuria iš Finansiniame reglamente nustatytų formų, visų pirma finansine parama, dotacijomis, viešaisiais pirkimais ir derinimo operacijomis.

3. Priklausomai nuo reikiamo veiklos ir finansinio pajėgumo, derinimo operacijas vykdančias įgaliotasis subjektas gali būti Europos investicijų banko grupė, daugiašalės Europos finansų įstaigos, pavyzdžiui, Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas, arba dvišalės Europos finansų įstaigos, pavyzdžiui, plėtros bankai arba Pasaulio banko grupė. Kai įmanoma, ne Europos daugiašalės finansų įstaigos gali dalyvauti įgyvendinant Priemonę vykdydamos bendras operacijas su Europos finansų įstaigomis. Kai įmanoma, derinimo operacijų vykdymą pagal Priemonę papildo valstybių narių arba trečiųjų šalių teikiama papildoma finansinė parama.

8 straipsnis

Taisyklės dėl asmenų ir subjektų atitikimo reikalavimams, prekių bei medžiagų kilmės ir apribojimų pagal Priemonę

1. Viešųjų pirkimų ir dotacijų skyrimo procedūrose, susijusiose su veikla, finansuojama pagal šią Priemonę, gali dalyvauti tarptautinės bei regioninės organizacijos ir visi fiziniai asmenys, kurie yra toliau išvardytų šalių piliečiai, arba juridiniai asmenys, faktiškai įsisteigę toliau išvardytose šalyse:
- a) valstybėse narėse, paramą gaunančiose valstybėse, šalyse kandidatėse ir Europos ekonominės erdvės susitarimo susitariančiose šalyse;
 - b) šalys, kurios paramos gavėjams teikia panašaus lygio paramą kaip ir Sąjunga, atsižvelgiant į jų ekonomikos dydį, ir kurioms Komisija yra nustačiusi abipusę prieigą prie išorės pagalbos paramą gaunančiose valstybėse.

2. 1 dalies b punkte nurodyta abipusė prieiga gali būti suteikta ribotam, ne trumpesniam kaip vienu metų laikotarpiui, kai šalis Sąjungos ir šalių, atitinkančių reikalavimus pagal šią Priemonę, subjektams nustato tokias pačias atitikimo reikalavimams sąlygas.

Komisija sprendimus dėl abipusės prieigos priima pasikonsultavusi su atitinkamu paramos gavėju.

3. Visos pagal šią Priemonę finansuojamos ir įsigijamos prekės ir medžiagos yra bet kurios 1 dalies a ir b punktuose nurodytos šalies kilmės, išskyrus atvejus, kai prekės ir medžiagos negali būti įsigytos bet kurioje iš tų šalių priimtinomis sąlygomis. Be to, taikomos 6 dalyje nustatytos apribojimų taisyklės.
4. Šiame straipsnyje nustatytos tinkamumo taisyklės netaikomos fiziniams asmenims, kuriuos yra įdarbinęs arba kitaip teisėtai pasamdęs reikalavimus atitinkantis rangovas arba, kai taikytina, subrangovas, ir dėl šių taisyklių tiems asmenims nenustatomi apribojimai dėl pilietybės, išskyrus atvejus, kai apribojimai dėl pilietybės grindžiami 6 dalyje numatytais taisyklėmis.
5. Vykdamą veiklą, kurią bendrai finansuoja subjektas arba kuri įgyvendinama tiesioginio ar netiesioginio valdymo būdu su subjektais, nurodytais Finansinio reglamento 62 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos c punkte, taip pat taikomos tiems subjektams taikytinos taisyklės. Tai nedaro poveikio šio straipsnio 6 dalyje nustatytiems apribojimams, kurie turi būti tinkamai atspindėti su tais subjektais sudarytuose susitarimuose.

6. 1 ir 3 dalyse nustatytos atitikimo reikalavimams taisyklės ir taisyklės dėl prekių bei medžiagų kilmės ir 4 dalyje nustatytos fizinių asmenų pilietybės taisyklės gali būti ribojamos atsižvelgiant į pilietybę, geografinę padėtį ar skyrimo procedūrose dalyvaujančių juridinių asmenų pobūdį, taip pat į prekių ir medžiagų geografinę kilmę, kai:
- a) tokie apribojimai yra reikalingi atsižvelgiant į konkretų veiklos pobūdį arba tikslus ar konkrečią skyrimo procedūrą arba kai tie apribojimai būtini veiksmingam veiklos įgyvendinimui;
 - b) veikla ar konkrečios skyrimo procedūros turi įtakos saugumui ar viešajai tvarkai, visų pirma Sąjungos, valstybių narių ar bet kurio iš paramos gavėjų strateginiam turtui ir interesams, įskaitant skaitmeninės infrastruktūros, be kita ko, 5G tinklo infrastruktūros, ryšių ir informacinių sistemų bei susijusių tiekimo grandinių saugumą, atsparumą ir vientisumo apsaugą.
7. Konkursų dalyviai, pareiškėjai ir kandidatai iš reikalavimų neatitinkančių šalių gali būti pripažįstami atitinkančiais reikalavimus, jeigu tai yra būtina skubos tvarka arba jeigu atitinkamų šalių ar teritorijų rinkose paslaugos yra neprieinamos, arba kitais tinkamai pagrįstais atvejais, kai dėl atitikimo reikalavimams taisyklių būtų neįmanoma įvykdyti veiklos arba tą padaryti būtų itin sudėtinga.

9 straipsnis
Susitarimas dėl Priemonės

1. Komisija su kiekvienu paramos gavėju sudaro susitarimą dėl Priemonės, kuriame nustatomi paramos gavėjų įsipareigojimai ir mokėjimo sąlygos, susijusios su Priemonės lėšų išmokėjimu.
2. Susitarimą dėl Priemonės papildo paskolos susitarimai pagal 17 straipsnį, kuriuose nustatomos konkrečios finansavimo, skiriamo paskolų forma, valdymo ir įgyvendinimo nuostatos. Susitarimai dėl Priemonės, įskaitant visus susijusius dokumentus, gavus prašymą, vienu metu ir nedelsiant pateikiami Europos Parlamentui ir Tarybai.
3. Finansavimas paramos gavėjams suteikiamas tik įsigaliojus atitinkamiems Susitarimams dėl Priemonės ir atitinkamiems paskolos susitarimams.
4. Susitarimu dėl Priemonės ir paskolos susitarimais, sudarytais su kiekvienu iš paramos gavėjų, ir susitarimais, pasirašytais su Sąjungos lėšas gaunančiais asmenimis ar subjektais, užtikrinama, kad būtų vykdomi Finansinio reglamento 129 straipsnyje nustatyti įpareigojimai.

5. Susitarime dėl Priemonės nustatomos būtinos išsamios nuostatos dėl:

- a) paramos gavėjo įsipareigojimo ryžtingai daryti pažangą kuriant tvirtą teisinę sistemą, siekiant kovoti su sukčiavimu, ir nustatyti veiksmingesnes ir efektyvesnes kontrolės sistemas, įskaitant tinkamus pranešėjų apsaugos mechanizmus, taip pat tinkamus mechanizmus ir priemones veiksmingai užkirsti kelią pažeidimams, sukčiavimui, korupcijai ir interesų konfliktams, juos nustatyti ir ištaisyti, taip pat stiprinti kovą su pinigų plovimu, organizuotu nusikalstamumu, viešųjų lėšų iššvaistymu, terorizmo finansavimu, mokesčių vengimu, mokestiniu sukčiavimu ar mokesčių slėpimu ir kita neteisėta veikla, darančia poveikį pagal Priemonę teikiamoms lėšoms;
- b) lėšų išmokėjimo, sulaikymo, sumažinimo ir perskirstymo pagal 21 straipsnį taisyklių;
- c) veiklos, susijusios su valdymu, kontrole, priežiūra, stebėseną, vertinimu, ataskaitų teikimu ir auditu pagal Priemonę, taip pat sistemos peržiūrų, tyrimų, kovos su sukčiavimu priemonių ir bendradarbiavimo;
- d) ataskaitų teikimo Komisijai dėl to, ar įvykdytos ir kaip įvykdytos 12 straipsnyje nurodytos mokėjimo sąlygos, taisyklių;
- e) mokesčių, muitų ir rinkliavų taisyklių pagal Reglamento (ES) 2021/947 27 straipsnio 9 ir 10 dalis;

- f) veiksmingo pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų prevencijos, nustatymo ir ištaisymo priemonių ir Sąjungos lėšas pagal Priemonę naudojančių asmenų ar subjektų pareigos nedelsiant pranešti Komisijai, OLAF ir, kai taikytina, Europos prokuratūrai apie įtariamus ar faktinius pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konflikto atvejus ir kitą neteisėtą veiklą, darančią poveikį pagal Priemonę skiriamoms lėšoms, ir tolesnius veiksmus dėl jų;
- g) 23 ir 24 straipsniuose nurodytų pareigų, įskaitant tikslas taisykles ir terminus, susijusius su paramos gavėjo renkamais duomenimis ir Komisijos, OLAF, Audito Rūmų ir, kai taikytina, Europos prokuratūros galimybėmis su jais susipažinti;
- h) procedūros, kuria užtikrinama, kad paramos paskola išmokėjimo prašymai neviršytų galimos paskolos sumos pagal 6 straipsnio 3 dalį;
- i) Komisijos teisės proporcingai sumažinti pagal Priemonę teikiamą paramą ir susigražinti visas sumas, išleistas siekiant Priemonės tikslų, arba paprašyti paskolą gražinti anksčiau pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, kurie kenkia Sąjungos finansiniams interesams, atvejais, kai jie nebuvo ištaisyti paramos gavėjo, arba pareigų, numatytų Susitarime dėl Priemonės, šurkštaus pažeidimo atvejais;
- j) paramos gavėjų ataskaitų teikimo taisyklių ir sąlygų, kad būtų galima stebėti Priemonės įgyvendinimą ir įvertinti, ar pasiekta 3 straipsnyje nustatytų tikslų;
- k) paramos gavėjų pareigos elektroniniu būdu perduoti Komisijai 22 straipsnyje nurodytus duomenis.

10 straipsnis

Perkėlimai, metinės mokėjimo dalys, įsipareigojimų asignavimai

1. Nukrypstant nuo Finansinio reglamento 12 straipsnio 4 dalies, nepanaudoti įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimai pagal šią Priemonę automatiškai perkeliama ir gali būti atitinkamai priskirti įsipareigojimams ir panaudoti iki kitų finansinių metų gruodžio 31 d. Kitais finansiniais metais pirmiausia panaudojama perkelta suma.
2. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai informaciją apie įsipareigojimų asignavimus, įskaitant susijusias sumas, perkeltus pagal Finansinio reglamento 12 straipsnio 6 dalį .
3. Be Finansinio reglamento 15 straipsnyje nustatytų taisyklių dėl galimybės vėl panaudoti asignavimus, dėl atitinkamų veiksmų pagal Priemonę visiško arba dalinio neįgyvendinimo panaikintų įsipareigojimų sumą atitinkančius įsipareigojimų asignavimus leidžiama vėl naudoti pagal kilmės biudžeto eilutę.
4. Biudžetiniai įsipareigojimai dėl veiksmų, kurie vykdomi ilgiau kaip vienus finansinius metus, pagal Finansinio reglamento 112 straipsnio 2 dalį gali būti suskaidyti į per keletą metų mokamas metines dalis.

III skyrius

Reformų darbotvarkės

11 straipsnis

Reformų darbotvarkių pateikimas

1. Kad gautų bet kokią paramą pagal Priemonę, kiekvienas paramos gavėjas pateikia Komisijai reformų darbotvarkę priemonės galiojimo laikotarpiui, grindžiamą naujausios ekonominių reformų programos struktūrinėmis reformomis ir susijusiomis bendrosiomis politikos gairėmis, dėl kurių susitarta per 2023 m. gegužės mėn. vykusį dialogą ekonomikos ir finansų klausimais, savo ekonomikos augimo strategiją, kai taikoma, plėtros politikos sistema ir Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planu.
2. Reformų darbotvarkės yra visa apimanti sistema 3 straipsnyje nustatytiems bendriesiems ir konkrečioms tikslams pasiekti, nustatant reformas, kurių turi imtis paramos gavėjas, jose taip pat nurodomos investicijų sritys. Reformų darbotvarkėse numatomos priemonės, skirtos visapusiškam ir nuosekliam reformų paketui įgyvendinti. Pagrindinėse plėtros proceso srityse, įskaitant teisinės valstybės principo taikymą, kovą su korupcija, įskaitant aukšto lygio korupciją, pagrindines teises ir saviraiškos laisvę, reformų darbotvarkėse turi atsispindėti plėtros politikos sistemos vertinimai.

3. Reformų darbotvarkės turi atitikti naujausią makroekonominės ir fiskalinės politikos programą, pateiktą Komisijai vykstant dialogui su Sąjunga ekonomikos ir finansų klausimais.
4. Reformų darbotvarkės turi atitikti ir prisidėti prie reformų prioritetų, nustatytų atsižvelgiant į paramos gavėjo pasirengimą narystei, ir kitus susijusius dokumentus, pavyzdžiui, Stabilizacijos ir asociacijos susitarimą, energetikos ir klimato planą, nacionaliniu lygmeniu nustatytą įpareigojantį veiksma pagal Paryžiaus susitarimą ir siekį ne vėliau kaip iki 2050 m. pasiekti klimato neutralumą.
5. Reformų darbotvarkėse laikomasi 4 straipsnyje nustatytų bendrųjų principų.
6. Reformų darbotvarkės rengiamos įtraukiu ir skaidriu būdu, konsultuojantis su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis.
7. Komisija ragina paramos gavėjus pateikti atitinkamas reformų darbotvarkes per tris mėnesius nuo šio reglamento įsigaliojimo. Komisija paramos gavėjų reformų darbotvarkes perduoda Europos Parlamentui ir Tarybai, kai tik ji jas gauna.
8. Jei perskirsčius paramą pagal Priemonę, paramos gavėjas gauna papildomą paramą, Komisija paragina paramos gavėją per tris mėnesius pateikti iš dalies pakeistą reformų darbotvarkę likusiam Priemonės laikotarpiui. Prieš priimdama bet kokią sprendimą dėl tokio perskirstymo, Komisija informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą.

12 straipsnis

Finansavimo pagal reformų darbotvarkės principai

1. Dėl kiekvienos paramos gavėjo reformų darbotvarkės įgyvendinimo pagal Priemonę teikiamos paskatos nustatant mokėjimo sąlygas, kad būtų išmokėtos lėšos. Tos mokėjimo sąlygos taikomos lėšoms pagal 6 straipsnio 2 dalies a punktą ir 6 straipsnio 3 dalį ir yra išmatuojamų kokybinių arba kiekybinių veiksmų formos. Tokie veiksmai atspindi pažangą, padarytą vykdant konkrečias socialines ir ekonomines reformas ir pagrindinius plėtros proceso principus, susijusius su 3 straipsnyje nustatytų Priemonės tikslų įgyvendinimu, atsižvelgiant į plėtros politikos sistemą.

Įvykdžius tas mokėjimo sąlygas, lėšos išmokamos visiškai arba iš dalies, priklausomai nuo jų įvykdymo laipsnio.
2. Finansavimo, įgyvendinamo per 19 straipsnyje nurodytą fondą, atveju šio straipsnio 1 dalyje nurodytų mokėjimo sąlygų įvykdymas yra laikomas preliminariniu patvirtinimu. Lėšos išmokamos gavus „pagal VBIP įsteigto bendro fondo, skirto paramos teikėjų įnašams gauti, valdytojų“ mokėjimo prašymą.
3. Makrofinansinis stabilumas, patikimas viešųjų finansų valdymas, skaidrumas ir biudžeto priežiūra yra bendrosios mokėjimų sąlygos, kurios įvykdomos, kad lėšos būtų išmokėtos.
4. Priemonės lėšomis neremiamą veiklą ar priemonės, įgyvendinamos nesilaikant regiono taikos susitarimų.

13 straipsnis
Reformų darbotvarkių turinys

1. Reformų darbotvarkėse visų pirma nustatomi toliau nurodyti elementai, kurie turi būti pagrįsti ir motyvuoti:
 - a) priemonės, kuriomis nuosekliai, visapusiškai ir tinkamai subalansuotai siekiama 3 straipsnyje nustatytų tikslų, įskaitant struktūrines reformas, investicijas ir, kai tinkama, priemonės, užtikrinančias 5 straipsnyje nurodytų išankstinių sąlygų laikymąsi;
 - b) paaiškinimas, kaip priemonės dera su 4 straipsnyje nurodytais bendraisiais principais, taip pat 4 ir 11 straipsniuose nurodytais reikalavimais, strategijomis, planais ir programomis;
 - c) paaiškinimas, kaip tikimasi priemonėmis toliau stiprinti pagrindinius plėtros proceso principus, kaip nurodyta 3 straipsnio 2 dalies a punkte, įskaitant teisinės valstybės principą, pagrindines teises ir kovą su korupcija;
 - d) orientacinis investicijų projektų ir programų, kurias ketinama finansuoti pagal Vakarų Balkanų investicijų programą, sąrašas, be kita ko, atitinkama bendra investicijų apimtis ir numatomi įgyvendinimo terminai;
 - e) paaiškinimas, koku mastu šiomis priemonėmis tikimasi prisidėti prie klimato ir aplinkosaugos tikslų įgyvendinimo ir kaip jos suderintos su reikšmingos žalos nedarymo principu;

- f) paaiškinimas, koku mastu šiomis priemonėmis tikimasi prisidėti prie skaitmeninės transformacijos;
- g) paaiškinimas, koku mastu šiomis priemonėmis tikimasi prisidėti prie švietimo, mokymo, užimtumo ir socialinių tikslų įgyvendinimo;
- h) paaiškinimas, koku mastu šiomis priemonėmis tikimasi prisidėti prie lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo, taip pat moterų ir mergaičių teisių propagavimo;
- i) reformų ir investicijų atžvilgiu, orientacinis tvarkaraštis ir numatytos mokėjimo sąlygos, kad lėšos būtų išmokėtos, kurios yra apčiuopiamų kokybinių ir kiekybinių veiksmų, ketinamų įgyvendinti ne vėliau kaip iki 2027 m. rugpjūčio 31 d., forma;
- j) paaiškinimas, kaip priemonėmis tikimasi prisidėti prie laipsniško ir nuolatinio derinimo su BUSP, įskaitant Sąjungos ribojamąsias priemones;
- k) paramos gavėjo veiksmingos reformų darbotvarkės stebėsenos, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarka, įskaitant siūlomus išmatuojamus kokybinius ir kiekybinius veiksmus ir 2 dalyje nustatytus atitinkamus rodiklius;
- l) paramos gavėjo sistemos, skirtos veiksmingai užkirsti kelią pažeidimams, sukčiavimui, korupcijai, įskaitant aukšto lygio korupciją, ir interesų konfliktams, juos nustatyti ir ištaisyti bei užtikrinti valstybės pagalbos kontrolės taisyklių vykdymą, paaiškinimas ir siūlomos priemonės esamiems trūkumams pašalinti pirmaisiais reformų darbotvarkės įgyvendinimo metais;

- m) siekiant parengti reformų darbotvarkes ir, jei įmanoma, jas įgyvendinti, konsultacijų, vykdomų pagal paramą gaunančių valstybių teisinę sistemą su atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis, įskaitant paramą gaunančių valstybių parlamentus, vietos ir regioninius atstovavimo organus ir valdžios institucijas, socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas, proceso santrauka ir tai, kaip reformų darbotvarkėse atsispindi tų suinteresuotųjų šalių indėlis;
- n) su reformų darbotvarkėmis susijęs komunikacijos ir matomumo didinimo planas, skirtas paramos gavėjų vietos auditorijai;
- o) visa kita svarbi informacija.

- 2. Reformų darbotvarkės grindžiamos rezultatais ir apima rodiklius, pagal kuriuos vertinama pažanga siekiant 3 straipsnyje nustatytų bendrųjų ir konkrečių tikslų. Tie rodikliai, jei reikia ir tinkama, grindžiami tarptautiniu mastu sutartais ir jau turimais rodikliais, susijusiais su paramos gavėjų politika. Rodikliai taip pat kiek įmanoma yra suderinami su pagrindiniais instituciniais rodikliais, įtrauktais į PNPP III rezultatų sistemą, EDVF+ rezultatų vertinimo sistemą ir VBIP.

14 straipsnis

Komisijos atliekamas reformų darbotvarkių vertinimas

1. Komisija nepagrįstai nedelsdama įvertina kiekvieno paramos gavėjo reformų darbotvarkės arba, kai taikoma, bet kokio tos darbotvarkės dalinio pakeitimo svarbą, išsamumą ir tinkamumą. Atlikdama vertinimą, Komisija glaudžiai bendradarbiauja su atitinkamu paramos gavėju ir gali teikti pastabas, prašyti papildomos informacijos arba reikalauti paramos gavėjo persvarstyti arba iš dalies pakeisti reformų darbotvarkę.
2. Kalbant apie šio reglamento 13 straipsnio 1 dalies j punkte nustatytą tikslą, Komisija, vadovaudamasi Sprendimu 2010/427/ES, tinkamai atsižvelgia į EIVT vaidmenį ir indėlį.
3. Vertindama reformų darbotvarkes, Komisija atsižvelgia į atitinkamą turimą analitinę informaciją apie paramos gavėją, įskaitant jo makroekonominę padėtį ir skolos tvarumą, paramos gavėjo pateiktą 13 straipsnyje nurodytą pagrindimą ir kitas detales, taip pat į bet kokią kitą svarbią informaciją, pavyzdžiui, 11 straipsnyje išvardytą informaciją.
4. Atlikdama vertinimą, Komisija visų pirma atsižvelgia į toliau nurodytus kriterijus:
 - a) ar reformų darbotvarkė yra tinkamas, išsamus, nuoseklus ir tinkamai subalansuotas atsakas į 3 straipsnyje nustatytus tikslus ir 13 straipsnyje nustatytus elementus;

- b) ar reformų darbotvarkė ir jos priemonės dera su 4 ir 11 straipsniuose nurodytais principais, strategijomis, planais ir programomis;
- c) ar galima tikėtis, kad reformų darbotvarke bus paspartinta pažanga mažinant socialinį ir ekonominį atotrūkį paramos gavėjo atotrūkį nuo Sąjungos, ir taip spartinamas jo ekonominis, socialinis ir aplinkosauginis vystymasis, remiama konvergencija siekiant Sąjungos standartų, mažinama nelygybė ir stiprinama socialinė sanglauda;
- d) ar galima tikėtis, kad reformų darbotvarkė dar labiau sustiprins pagrindinius plėtros proceso principus, kaip nurodoma 3 straipsnio 2 dalies a punkte;
- e) ar galima tikėtis, kad įgyvendinant reformų darbotvarkę bus paspartintas paramos gavėjų perėjimas prie tvarios, neutralaus poveikio klimatui, klimato kaitai atsparios ir integracinės ekonomikos, gerinant regioninį susisiekimą, darant pažangą vykdant dvejopą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, įskaitant biologinę įvairovę, mažinant strateginę priklausomybę ir skatinant mokslinius tyrimus bei inovacijas, švietimą, mokymą, užimtumą ir įgūdžius bei platesnę darbo rinką, ypač daug dėmesio skiriant jaunimui;
- f) ar į reformų darbotvarkę įtrauktos priemonės yra suderinamos su reikšmingos žalos nedarymo principu ir principu „nė vieno nepalikti nuošalyje“;
- g) ar reformų darbotvarkėje tinkamai atsižvelgiama į galimą riziką, susijusią su išankstinių sąlygų ir mokėjimo sąlygų laikymusi;

- h) ar paramos gavėjo pasiūlytos mokėjimo sąlygos yra tinkamos ir plataus užmojo, ar atitinka plėtros politikos sistemą, taip pat ar jos yra pakankamai prasmingos ir aiškos, kad jas įvykdžius būtų galima atitinkamai išmokėti lėšas, ir ar siūlomi ataskaitų teikimo rodikliai yra tinkami ir pakankami, kad būtų galima stebėti pažangą, padarytą siekiant bendrųjų tikslų, ir apie ją pranešti;
- i) ar tikimasi, kad paramos gavėjo pasiūlytos priemonės užtikrins veiksmingą pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, organizuoto nusikalstamumo ir pinigų plovimo prevencijos, nustatymo ir ištaisymo sistemą, taip pat veiksmingą nusikalstamų veikų, darančių poveikį pagal Priemonę skiriamoms lėšoms, tyrimą ir užtikrins, kad nebūtų dvigubo finansavimo Priemonės ir kitų Sąjungos programų lėšomis, visų pirma paramos, teikiamos pagal Reglamentą (ES) 2021/1529, taip pat Priemonės paramos teikėjų ir kitų Sąjungos programų bei kitų paramos teikėjų lėšomis;
- j) ar reformų darbotvarkė veiksmingai atspindi atitinkamų suinteresuotųjų subjektų, įskaitant paramos gavėjų parlamentus, vietos ir regionines atstovaujamasias įstaigas ir valdžios institucijas, socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas, indėlį.

5. Vertinant paramos gavėjų pateiktas reformų darbotvarkes, Komisijai gali padėti nepriklausomi ekspertai.

15 straipsnis

Komisijos įgyvendinimo sprendimas

1. Jeigu reformų darbotvarkė įvertinama teigiamai, Komisija, priimdama įgyvendinimo sprendimą, patvirtina pagal 14 straipsnį paramos gavėjos pateiktą reformų darbotvarkę arba, jei tinka, pagal 16 straipsnį pateiktas iš dalies pakeistas darbotvarkes. Tas įgyvendinimo sprendimas priimamas laikantis 31 straipsnyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.
2. Komisijos įgyvendinimo sprendime nustatomos reformos, kurias turi įgyvendinti atitinkamas paramos gavėjas, remtinios investicijų sritys ir mokėjimo sąlygos, susijusios su reformų darbotvarke, įskaitant orientacinį tvarkaraštį.
3. Komisijos įgyvendinimo sprendime taip pat nustatoma:
 - a) orientacinė paramos gavėjui skiriamų bendrų lėšų suma ir numatomos išmokos, įskaitant išankstinį finansavimą, kurios bus išmokėtos pagal 13 straipsnį, kai paramos gavėjas tinkamai įvykdys atitinkamas mokėjimo sąlygas, t. y. atliks nustatytus kokybinius ir kiekybinius veiksmus, susijusius su reformų darbotvarkės įgyvendinimu;
 - b) paskirstymas pagal finansavimo dalis tarp paskolos paramos ir negrąžintinos paramos;
 - c) terminas, iki kurio turi būti įvykdytos galutinės reformų mokėjimo sąlygos;

- d) reformų darbotvarkės stebėsenos, ataskaitų teikimo ir įgyvendinimo tvarka ir tvarkaraštis, įskaitant, atitinkamais atvejais vykdant demokratinę priežiūrą, kaip nurodyta 4 straipsnio 8 dalyje, taip pat, kai aktualu, priemonės, kurios reikalingos siekiant laikytis 25 straipsnio ;
- e) 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti 3 straipsnyje nustatytų bendrųjų ir konkrečių tikslų įgyvendinimo pažangos vertinimo rodikliai.

16 straipsnis

Daliniai reformų darbotvarkių pakeitimai

1. Jei dėl objektyvių aplinkybių paramos gavėjas nebegali iš dalies arba visiškai įgyvendinti reformų darbotvarkės, įskaitant atitinkamas mokėjimo sąlygas, paramos gavėjas gali pasiūlyti iš dalies pakeistą reformų darbotvarkę. Tokiu atveju paramos gavėjas gali pateikti Komisijai pagrįstą prašymą iš dalies pakeisti 15 straipsnio 1 dalyje nurodytą jos įgyvendinimo sprendimą.
2. Komisija gali iš dalies pakeisti įgyvendinimo sprendimą, visų pirma siekdama atsižvelgti į turimų sumų pasikeitimą pagal 21 straipsnyje nustatytus principus.
3. Jei Komisija mano, kad paramos gavėjo nurodytos priežastys pateisina reformų darbotvarkės dalinį pakeitimą, Komisija įvertina iš dalies pakeistą darbotvarkę pagal 14 straipsnį ir nepagrįstai nedelsdama gali iš dalies pakeisti 15 straipsnio 1 dalyje nurodytą įgyvendinimo sprendimą.

4. Daliniu pakeitimu Komisija gali pritarti mokėjimo sąlygų terminų pratęsimui iki 2028 m. Tai neturi įtakos 21 straipsnio 9 dalyje nustatytam galutiniam terminui.

17 straipsnis

Paskolos susitarimas, skolinimosi ir skolinimo operacijos

1. Siekiant finansuoti pagal Priemonę teikiamą Sąjungos paramą paskolų forma, pagal Finansinio reglamento 220a straipsnį Komisijai suteikiami įgaliojimai Sąjungos vardu skolintis reikiamų lėšų kapitalo rinkose arba iš finansų įstaigų.
2. Nukrypstant nuo Finansinio reglamento 220 straipsnio 4 dalies, paskolos lėšos paramos gavėjo vardu gali būti išmokamos per VBIP. Susigražintos sumos pervedamos paramos gavėjui.
3. Komisija su paramos gavėju sudaro paskolos susitarimą. Paskolos susitarime nustatoma didžiausia paskolos suma, laikotarpis, kurį gali būti teikiama paskola, ir išsamios paramos pagal Priemonę paskolų forma sąlygos. Paskolų trukmė yra ne ilgesnė kaip 40 metų nuo paskolos susitarimo pasirašymo dienos.

Nukrypstant nuo Finansinio reglamento straipsnio 5 dalies, be joje nustatytos informacijos, paskolos susitarime nurodoma išankstinio finansavimo suma ir išankstinio finansavimo įskaitymo taisyklės.

Dėl paskolos sumų, skiriamų per VBIP, paskolos susitarime taip pat turi būti:

- a) nustatyta, kad paramos gavėjas neatšaukiamai ir besąlygiškai įgalioja Komisiją išmokėti lėšas fondą įgyvendinančiam subjektui to subjekto prašymu ir kad Komisija, atlikusi mokėjimą tam subjektui, atleidžiama nuo mokėjimo įsipareigojimų paramos gavėjui;
- b) nustatyta, kad paramos gavėjas privalo padengti fondo įgyvendinimo išlaidas ir visus su fondo įgyvendinimu susijusius mokesčius pagal Komisijos ir fondo įgyvendinančio subjekto sutartas sąlygas.

4. Paskolų susitarimas paprašius perduodamas Europos Parlamentui ir Tarybai.

18 straipsnis

Atidėjiniai

1. Pagal Finansinio reglamento 211 straipsnio 1 dalį, paskolų atidėjiniai pagal šį reglamentą sudaromi taikant 9 proc. normą, kai suteikiamos lėšos, kurioms taikoma šio reglamento 6 straipsnio 3 dalis. Atidėjiniai sudaromi iš šio reglamento 6 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyto finansinio paketo lėšų.

Biudžetiniai įsipareigojimai dėl atidėjinių prisiimami iki 2027 m. gruodžio 31 d.

Nukrypstant nuo Finansinio reglamento 211 straipsnio 2 dalies paskutinio sakinio, atidėjiniai pervedami laipsniškai ir visiškai sudaromi ne vėliau kaip iki visiško paskolų išmokėjimo.

2. Atidėjiniai pervedami į bendrą atidėjinių fondą mokami pagal specialią biudžeto eilutę ir naudojami kaip atidėjinių, kuriais padengiama panaši rizika, dalis. Atidėjinių norma peržiūrima bent kartą kas trejus metus nuo ... [šio reglamento įsigaliojimo diena].
3. Komisijai pagal 30 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotąjį aktą, kuriuo iš dalies keičiama atidėjinių norma taikant Finansinio reglamento 211 straipsnio 2 dalyje nustatytus kriterijus.

19 straipsnis

Investicinių projektų ir programų įgyvendinimas pagal Vakarų Balkanų investicijų programą

1. Siekiant pasinaudoti Sąjungos finansinės paramos svertais papildomoms investicijoms pritraukti, reformų darbotvarkėse numatytos investicijos į infrastruktūrą įgyvendinamos per VBIP.
2. 15 straipsnyje nurodytame Komisijos įgyvendinimo sprendime nustatoma lėšų suma, kuri turi būti skirta naudoti pagal VBIP.
3. Priėmusi šio reglamento 21 straipsnio 3 dalyje nurodytą sprendimą, Komisija pateikia atitinkamus investicinių projektų ar programų pasiūlymus, kad VBIP veiklos valdyba, nurodyta Reglamento (ES) 2021/947 35 straipsnio 8 dalyje, pareikštų savo nuomonę.
4. Ne mažiau kaip 37 proc. negrąžintinos finansinės paramos, teikiamos per VBIP, skiriama klimato srities tikslams pasiekti.

5. Finansavimas pagal priemonę, skiriamas iš 6 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyto finansinio paketo, atėmus atidėjinių sumą, įgyvendinamas netiesioginio valdymo būdu, atsižvelgiant į investicijų planą, ir laipsniškai teikiamas iš įnašų, mokamų į bendrą fondą, įsteigtą pagal VBIP ir skirtą paramos teikėjų įnašams gauti.
6. Šis finansavimas nesuteikiamas investicijoms, remiamoms iš bendro fondo, kol nepriimtas 21 straipsnio 3 dalyje nurodytas sprendimas.
7. Finansavimas pagal Priemonę, teikiamas šio reglamento 6 straipsnio 5 dalyje nurodytų paskolų lėšomis, teikiamas per VBIP pagal Komisijos ir paramos gavėjų paskolos susitarimą pagal šio reglamento 17 straipsnio 2 dalį. Sudėjus visus paskolų susitarimus, šio reglamento 12 straipsnio 2 dalyje nurodyto bendro fondo valdytojai per metus Komisijai pateikia ne daugiau kaip dvylika prašymų išmokėti lėšas. Parama investiciniams projektams ir programoms gali būti skiriama iš dviejų šio reglamento 6 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytų finansavimo šaltinių, taip pat iš kitų Sąjungos programų ir priemonių, jei tokia parama iš skirtingų šaltinių, programų ir priemonių užtikrina papildomumą ir nepadengia tų pačių išlaidų. Dėl kiekvieno investicinio projekto ar programos Komisija Vakarų Balkanų investicijų programos (VBIP) veiklos valdybai pateikia jo (jos) vertinimą, įskaitant sinergijos ir papildomumo su kitomis Sąjungos programomis, visų pirma paramos, teikiamos pagal Reglamentą (ES) 2021/1529, siekiant išvengti paramos dubliavimo ir dvigubo finansavimo, vertinimą.

20 straipsnis
Išankstinis finansavimas

1. Paramos gavėjas, pateikęs Komisijai reformų darbotvarkę, gali prašyti skirti iki 7 proc. visos pagal šią Priemonę numatytos sumos išankstinį finansavimą pagal 6 straipsnio 4 dalį.
2. Komisija gali skirti prašomą išankstinį finansavimą po to, kai priima 15 straipsnyje nurodytą įgyvendinimo sprendimą ir įsigalioja atitinkamai 9 ir 17 straipsniuose nurodytas susitarimas dėl Priemonės ir paskolos susitarimas. Lėšos skiriamos pagal 21 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį ir laikantis 5 straipsnyje nustatytų išankstinių sąlygų.
3. Komisija priima sprendimą dėl išankstinio finansavimo, kuris gali būti išmokamas viena ar keliomis dalimis, išmokėjimo terminų.

21 straipsnis
Mokėjimo sąlygų įvykdymo įvertinimas, lėšų mokėjimo sustabdymas,
sumažinimas ir perskirstymas, mokėjimų taisyklės

1. Paramos gavėjas du kartus per metus pateikia tinkamai pagrįstą prašymą išmokėti lėšas už įvykdytas mokėjimo sąlygas, susijusias su kiekybiniais ir kokybiniais veiksmais, kaip nurodyta reformų darbotvarkėse.

2. Komisija nepagrįstai nedelsdama įvertina, ar paramos gavėjas įvykdė 5 straipsnyje nustatytas išankstines sąlygas ir 12 straipsnio 3 dalyje nustatytus finansavimo principus ir ar jis patenkinamai įvykdė 15 straipsnyje nurodytame Komisijos įgyvendinimo sprendime nustatytas mokėjimo sąlygas. Tinkamas tų mokėjimo sąlygų įvykdymas reiškia, kad paramos gavėjas nepanaikino priemonių, susijusių su tomis pačiomis reformomis, kurias paramos gavėjas tinkamai įvykdė pagal ankstesnius sprendimus. Komisijai gali padėti ekspertai, įskaitant valstybių narių ekspertus.
3. Jei Komisija teigiamai įvertina, kad visos taikytinos sąlygos įvykdytos tinkamai, ji nepagrįstai nedelsdama priima sprendimą, pagal kurį leidžiama išmokėti šias sąlygas atitinkančias lėšas. Tame sprendime, laikantis 6 straipsnio 5 dalyje nustatyto santykio, nustatoma lėšų suma, kuri turi būti skiriama kaip finansinė parama tiesiogiai į paramos gavėjų išdą, ir suma, kuri turi būti skiriama per VBIP. Sprendimas dėl šių sumų atitinka 12 straipsnyje nurodytą sąlygą dėl lėšų, kurios turi būti skiriamos kaip finansinė parama tiesiogiai į paramos gavėjų išdą, sumos ir 12 straipsnyje nurodytą preliminarų patvirtinimą dėl sumos, kuri turi būti skiriama per VBIP.
4. Jei Komisija neigiamai įvertina kurios nors sąlygos įvykdymą pagal orientacinį tvarkaraštį, lėšų, atitinkančių tokias sąlygas, išmokėjimas sustabdomas. Lėšos, kurių mokėjimas sustabdytas, išmokamos tik tada, kai paramos gavėjas vėlesniame prašyme išmokėti lėšas tinkamai pagrįs, kad ėmėsi būtinų priemonių tinkamam atitinkamų sąlygų įvykdymui užtikrinti.

5. Jei Komisija padaro išvadą, kad paramos gavėjas nesiėmė būtinų priemonių per 12 mėnesių nuo 4 dalyje nurodyto pradinio neigiamo įvertinimo, Komisija negrąžintinos finansinės paramos ir paskolos sumą sumažina proporcingai daliai, kuri atitinka atitinkamas mokėjimo sąlygas. Pirmaisiais įgyvendinimo metais taikomas 24 mėnesių terminas, skaičiuojamas nuo 4 dalyje nurodyto pradinio neigiamo įvertinimo. Per du mėnesius nuo pranešimo apie Komisijos išvadas paramos gavėjas gali pateikti savo pastabas.
6. Bet kokia suma, atitinkanti mokėjimo sąlygas, kurios nebuvo įvykdytos iki 2028 m. gruodžio 31 d., paramos gavėjui neišmokama ir atitinkamai panaikinami įsipareigojimai arba sumažinama galima paskolos paramos suma.
7. Komisija gali sumažinti negrąžintinos finansinės paramos sumą, be kita ko, atlikdama įskaitymą pagal Finansinio reglamento 102 straipsnį, arba paskolos sumą, jei nustatomi pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, kenkiančių Sąjungos finansiniams interesams, kurių paramos gavėjas neištaisė, atvejai arba dėl šiurkštaus iš susitarimų dėl Priemonės ar paskolos susitarimų kylančio įsipareigojimo pažeidimo, be kita ko, remiantis OLAF pateikta informacija arba Europos Audito Rūmų ataskaitomis. Prieš priimdama bet kokią sprendimą dėl tokio sumažinimo, Komisija informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą.

8. Komisija gali nuspręsti perskirstyti bet kokią sumą, sumažintą pagal šio straipsnio 6 arba 7 dalį, kitiems Priemonės paramos gavėjams, iš dalies pakeisdama 15 straipsnyje nurodytus įgyvendinimo sprendimus.
9. Priemonės finansavimo dalies, mokamos kaip finansinė parama, tiesiogiai nukreipta į paramos gavėjų išdą, atžvilgiu, nukrypstant nuo Finansinio reglamento 116 straipsnio 2 dalies, Finansinio reglamento 116 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytas mokėjimo terminas pradedamas skaičiuoti nuo sprendimo, kuriuo leidžiama išmokėti lėšas paramos gavėjui pagal šio straipsnio 3 dalį, perdavimo dienos.
10. Finansinio reglamento 116 straipsnio 5 dalis netaikoma mokėjimams, pagal šį straipsnį ir šio reglamento 23 straipsnį atliekamiems kaip finansinė parama, tiesiogiai skirta paramos gavėjų išdui.
11. Negrąžintinos finansinės paramos ir paskolų mokėjimai pagal šį straipsnį atliekami atitinkamai pagal biudžeto asignavimus, kaip nustatyta metinėje biudžeto procedūroje, ir atsižvelgiant į turimas lėšas. Lėšos išmokamos dalimis. Bet kuri dalis gali būti išmokama viena ar keliomis dalinėmis išmokomis.
12. Suma, skiriama kaip tiesioginė finansinė parama paramos gavėjų išdui, išmokama priėmus 3 dalyje nurodytą sprendimą pagal paskolos susitarimą.

13. Bet kokia paramos suma, išmokama kaip paskola, nepriklausomai nuo to, ar ji tiesiogiai skirta paramos gavėjų išdui, ar mokama per VBIP, išmokama paramos gavėjui pateikus paskolos susitarime nustatytos formos mokėjimo prašymą.
14. Per VBIP suteikiama suma išmokama priėmus 3 dalyje nurodytą sprendimą, pateikus 13 dalyje nurodytą mokėjimo prašymą ir gavus VBIP įsteigto bendro fondo, skirto paramos teikėjų įnašams gauti, valdytojų mokėjimo prašymą.

22 straipsnis

Skaidrumas, susijęs su asmenimis ir subjektais, gaunančiais finansavimą reformų darbotvarkėms įgyvendinti

1. Paramos gavėjai skelbia naujausius duomenis apie galutinius gavėjus, gaunančius finansavimo sumas, viršijančias bendrą 50 000 EUR sumą per ketverių metų laikotarpį reformoms ir investicijoms pagal šią Priemonę įgyvendinti.
2. 1 dalyje nurodytų galutinių gavėjų atveju, tinkamai atsižvelgiant į konfidencialumo ir saugumo reikalavimus, ypač asmens duomenų apsaugą, kompiuterio skaitomu formatu interneto puslapyje skelbiama ši informacija eilės tvarka pagal bendrą gautų lėšų dydį:
 - a) juridinio asmens atveju – visas gavėjo teisinis pavadinimas ir PVM mokėtojo kodas arba mokesčių mokėtojo identifikacinis numeris, jei toks yra, arba kitas unikalus identifikatorius, nustatytas juridiniam asmeniui taikomuose teisės aktuose;

- b) fizinio asmens atveju – gavėjo vardas (-ai) ir pavardė (-ės);
 - c) gavėjo gauta suma, taip pat reformos ir investicijos pagal reformų darbotvarkių planą, prie kurių įgyvendinimo prisidedama šia suma.
3. 2 dalyje nurodyta informacija neskelbiama, jei jos atskleidimas kelia grėsmę atitinkamų galutinių gavėjų teisėms ir laisvėms arba daro didelę žalą jų komerciniams interesams. Komisijai suteikiama galimybė susipažinti su šia informacija.
4. Paramos gavėjai ne rečiau kaip kartą per metus elektroniniu būdu perduoda Komisijai duomenis apie šio straipsnio 1 dalyje nurodytus galutinius gavėjus kompiuterio skaitomu formatu, kuris turi būti nustatytas 9 straipsnio 5 dalies k punkte nurodytame susitarime dėl Priemonės.

IV skyrius

Sąjungos finansinių interesų apsauga

23 straipsnis

Sąjungos finansinių interesų apsauga

1. Įgyvendindami Priemonę, Komisija ir paramos gavėjai imasi visų tinkamų priemonių Sąjungos finansiniams interesams apsaugoti, atsižvelgdami į proporcingumo principą ir konkrečias sąlygas, kuriomis bus taikoma Priemonė, 5 straipsnio 1 dalyje nustatytas išankstines sąlygas ir konkrečiuose susitarimuose dėl Priemonės nustatytas sąlygas, visų pirma susijusias su sukčiavimo, korupcijos, interesų konfliktų ir pažeidimų prevencija, nustatymu ir ištaisymu, taip pat veikų, darančių įtaką pagal Priemonę skiriamoms lėšoms, tyrimu ir baudžiamuoju persekiojimu. Kiekvienas paramos gavėjas įsipareigoja siekti pažangos kuriant veiksmingas ir efektyvias valdymo ir kontrolės sistemas ir užtikrinti, kad būtų galima susigrąžinti neteisingai išmokėtas arba netinkamai panaudotas sumas.
2. Susitarime dėl Priemonės numatomi šie paramos gavėjo įsipareigojimai:
 - a) reguliariai tikrinti, ar suteiktas finansavimas yra tinkamai naudojamas laikantis visų taikytinų taisyklių, visų pirma susijusių su sukčiavimo, korupcijos, interesų konfliktų ir pažeidimų prevencija, nustatymu ir ištaisymu;
 - b) apsaugoti pranešėjus apie pažeidimus;

- c) imtis tinkamų priemonių siekiant užkirsti kelią sukčiavimui, korupcijai, interesų konfliktams ir pažeidimams, kurie kenkia Sąjungos finansiniams interesams, juos nustatyti bei ištaisyti, tirti šiems interesams poveikį darančias nusikalstamas veikas ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už jas, nustatyti dvigubo finansavimo atvejus ir jo vengti bei imtis teisinių veiksmų netinkamai panaudotoms lėšoms susigrąžinti, be kita ko, kai tai susiję su bet kuria reformų darbotvarkėse numatyta reformų ir investicinių projektų ar programų įgyvendinimo priemone, taip pat imtis tinkamų priemonių, kad būtų prireikus nedelsiant išnagrinėti Europos prokuratūros ir valstybių narių kompetentingų institucijų savitarpio teisinės pagalbos prašymai dėl nusikalstamų veikų, darančių poveikį pagal Priemonę finansuojamoms lėšoms;
- d) 1 dalies tikslais, visų pirma siekiant tikrinti, kaip naudojamos lėšos, susijusios su reformų darbotvarkėje nustatytų reformų įgyvendinimu, užtikrinti, kad, laikantis Sąjungos duomenų apsaugos principų ir taikytinų duomenų apsaugos taisyklių, būtų renkami tinkami duomenys apie asmenis ir subjektus, gaunančius finansavimą, įskaitant informaciją apie tikruosius savininkus, reformų darbotvarkės priemonėms įgyvendinti pagal III skyrių, ir būtų galimybė su jais susipažinti;
- e) aiškiai įgalioti Komisiją, OLAF, Audito Rūmus ir, kai taikytina, Europos prokuratūrą naudotis savo teisėmis, kaip numatyta Finansinio reglamento 129 straipsnyje.

3. Susitarime dėl Priemonės taip pat nustatoma Komisijos teisės proporcingai sumažinti pagal Priemonę teikiamą paramą ir susigrąžinti visas siekiant Priemonės tikslų išleistas lėšas arba paprašyti paskolą grąžinti anksčiau pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, kurie kenkia Sąjungos finansiniams interesams, atvejais, jei jie nebuvo ištaisyti paramos gavėjo, arba pareigų, kylančių iš šių susitarimų, šiurkštaus pažeidimo atvejais. Spręsdama dėl susigrąžinimo ir sumažinimo sumos arba anksčiau grąžintinos sumos, Komisija laikosi proporcingumo principo ir atsižvelgia į Sąjungos finansiniams interesams poveikį darančių pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konflikto arba pareigų pažeidimo sunkumą. Prieš sumažinant sumą arba prieš pareikalaujant jos išankstinio grąžinimo, paramos gavėjui suteikiama galimybė pateikti savo pastabas.
4. Asmenys ir subjektai, naudojantys lėšas pagal Priemonę, nedelsdami praneša Komisijai ir OLAF apie visus įtariamus sukčiavimo, korupcijos, interesų konfliktų ir Sąjungos finansiniams interesams kenkiančių pažeidimų atvejus.

24 straipsnis

Paramos gavėjų vidaus sistemų ir audito institucijų vaidmuo

1. Kiek tai susiję su Priemonės finansavimo dalimi, skirta kaip finansinė parama, Komisija, siekdama kontroliuoti viešąsias išlaidas, pasikliauja kiekvieno paramos gavėjo audito institucijomis. Kai taikytina, dalyvauja kiekvieno paramos gavėjo kovos su sukčiavimu koordinavimo tarnybos, įsteigtos pagal PNPP III. Prireikus Komisija taip pat remiasi papildoma demokratine priežiūra, kaip nurodyta 4 straipsnio 8 dalyje.

Pirmaisiais reformų darbotvarkių įgyvendinimo metais pirmenybė teikiama reformoms, susijusioms su 32 derybų skyriumi, visų pirma dėl viešųjų finansų valdymo ir vidaus kontrolės, taip pat dėl kovos su sukčiavimu, kartu su 23 ir 24 skyriais, visų pirma dėl teisingumo, korupcijos ir organizuoto nusikalstamumo, ir 8 skyriumi, visų pirma dėl valstybės pagalbos kontrolės.

2. Paramos gavėjai nedelsdami praneša Komisijai apie visus pažeidimus, įskaitant sukčiavimą, kurie buvo nustatyti pirminėse administracinėse ar teisminėse išvadose, ir ją informuoja apie administracinių ir teisinių procedūrų, susijusių su šiais pažeidimais, eigą. Toks pranešimas vykdomas elektroninėmis priemonėmis, naudojant Komisijos sukurtą Pažeidimų valdymo sistemą.
3. 1 dalyje nurodyti subjektai palaiko nuolatinį dialogą su Audito Rūmais, OLAF ir, jei reikia, Europos prokuratūra.
4. Komisija, remdamasi rizikos vertinimu ir dialogu su audito institucijomis, gali atlikti išsamias nacionalinio biudžeto vykdymo sistemų peržiūras ir pateikti rekomendacijas dėl sistemų tobulinimo.
5. Komisija gali priimti rekomendacijas paramos gavėjui dėl visų atvejų, kai, jos nuomone, kompetentingos valdžios institucijos nesiėmė būtinų priemonių, kad būtų užkirstas kelias sukčiavimui, korupcijai, interesų konfliktams ir pažeidimams, kurie pakenkė arba yra didelė grėsmė, kad jie gali pakenkti patikimam pagal Priemonę finansuojamų išlaidų finansiniam valdymui, jie būtų nustatyti ir ištaisyti, ir visais atvejais, kai ji nustato trūkumų, turinčių įtakos valdžios institucijų taikomos kontrolės sistemos struktūrai ir veikimui. Atitinkamas paramos gavėjas įgyvendina šias rekomendacijas arba pateikia pagrindimą, kodėl to nepadarė.

V skyrius

Stebėseną, ataskaitų teikimas ir vertinimas

25 straipsnis

Stebėseną ir ataskaitų teikimas

1. Komisija stebi Priemonės įgyvendinimą ir vertina, ar pasiekti 3 straipsnyje nustatyti tikslai. Įgyvendinimo stebėseną yra tikslinga ir proporcinga pagal Priemonę vykdomai veiklai. Tikimasi, kad 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti rodikliai padės Komisijai vykdyti Priemonės stebėseną.
2. 9 straipsnyje nurodytame susitarime dėl Priemonės nustatomos paramos gavėjų ataskaitų teikimo Komisijai šio straipsnio 1 dalies tikslais taisyklės ir sąlygos.
3. Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai teikia metinę ataskaitą dėl pažangos, padarytos siekiant šio reglamento tikslų. Toje metinėje ataskaitoje taip pat aptariama Priemonės sinergija ir papildomumas su kitomis Sąjungos programomis, visų pirma parama, teikiama pagal Reglamentą (ES) 2021/1529, siekiant išvengti paramos dubliavimo ir dvigubo finansavimo. Prie metinės ataskaitos du kartus per metus pridedami Priemonės įgyvendinimo padėties pristatymai.
4. Komisija teikia šio straipsnio 3 dalyje nurodytą metinę ataskaitą 31 straipsnyje nurodytam komitetui.

26 straipsnis

Priemonės rezultatų suvestinė

1. Komisija parengia Priemonės rezultatų suvestinę (toliau – suvestinė), kurioje parodoma paramos gavėjų reformų darbotvarkių įgyvendinimo pažanga.
2. Komisijai pagal 30 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotąjį aktą, kuriuo šis reglamentas papildomas išsamiai apibrėžiant suvestinės elementus, kad būtų matoma Priemonės įgyvendinimo pažanga, kaip nurodyta šio straipsnio 1 dalyje.
3. Suvestinė pradeda naudoti ne vėliau kaip 2025 m. sausio 1 d., Komisija ją atnaušina du kartus per metus. Suvestinė skelbiama viešai internete.

27 straipsnis

Priemonės vertinimas

1. Po 2027 m. gruodžio 31 d. ir ne vėliau kaip iki 2031 m. gruodžio 31 d., Komisija atlieka nepriklausomą reglamento *ex post* vertinimą. Atliekant tą *ex post* vertinimą įvertinamas Sąjungos indėlis siekiant šio reglamento tikslų.
2. Siekiant nustatyti, ar buvo pasiekti tikslai, ir parengti rekomendacijas dėl būsimų veiksmų tobulinimo, atliekant šį *ex post* vertinimą taikomi EBPO Paramos vystymuisi komiteto gerosios patirties principai.

3. *Ex post* vertinimo rezultatus ir išvadas kartu su savo pastabomis ir informacija apie tolesnius veiksmus Komisija pateikia Europos Parlamentui, Tarybai ir valstybėms narėms. Tas *ex post* vertinimas gali būti aptariamas Europos Parlamento, Tarybos ar valstybių narių prašymu. Rezultatai panaudojami rengiant būsimas programas ir veiksmus bei paskirstant išteklius. Tas *ex post* vertinimas ir informacija apie tolesnius veiksmus paskelbiami viešai.
4. Komisija į Sąjungos finansavimo, teikiamo pagal šį reglamentą, vertinimo procesą reikiamu mastu įtraukia visas susijusias suinteresuotąsias šalis, įskaitant paramos gavėjus, socialinius partnerius, pilietinės visuomenės organizacijas, regionines ir vietos valdžios institucijas, ir, kai tikslinga, gali stengtis atlikti bendrus vertinimus su valstybėmis narėmis bei kitais partneriais, aktyviai dalyvaujant paramos gavėjams.

28 straipsnis

Paramos gavėjų ataskaitų teikimas vykstant ekonominiam ir finansiniam dialogui

Vykstant ekonominiam ir finansiniam dialogui, paramos gavėjas kartą per metus pateikia ataskaitą apie pažangą, padarytą įgyvendinant su reformomis susijusią reformų darbotvarkės dalį.

29 straipsnis

Dialogas dėl Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonės

1. Komisija ne rečiau kaip du kartus per metus atitinkamai veda dialogą su kompetentingais Europos Parlamento komitetais. Prieš kiekvieną dialogą Komisija pateikia Europos Parlamentui rašytinę informaciją apie:
 - a) Priemonės įgyvendinimo pažangos būseną;
 - b) reformų darbotvarkių vertinimą;
 - c) pagrindines 25 straipsnio 3 dalyje nurodytas ataskaitos išvadas;
 - d) kai taikytina, mokėjimo, sustabdymo ir sumažinimo procedūras, įskaitant visas pastabas, pateiktas siekiant užtikrinti tinkamą sąlygų vykdymą, taip pat
 - e) visas kitas svarbias detales, susijusias su Priemonės įgyvendinimu.
2. 1 dalyje nurodytas dialogas gali sutapti su aukšto lygio geopolitiniu dialogu dėl PNPP III, kad būtų galima tinkamai apsvarstyti sinergiją ir papildomumą.
3. Komisija atsižvelgia į visus elementus, susijusius su per dialogą dėl Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonės išreikštomis nuomonėmis, įskaitant, kai aktualu, Europos Parlamento rezoliucijas.

VI skyrius

Baigiamosios nuostatos

30 straipsnis

Įgaliojimų delegavimas

1. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti 18 ir 26 straipsniuose nurodytus deleguotuosius aktus laikantis šiame straipsnyje nustatytų sąlygų.
2. Įgaliojimai priimti 18 ir 26 straipsniuose nurodytus deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami penkerių metų laikotarpiui nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos. Likus ne mažiau kaip devyniems mėnesiams iki penkių metų laikotarpio pabaigos Komisija parengia naudojimosi deleguotaisiais įgaliojimais ataskaitą. Deleguotieji įgaliojimai savaime pratęsimi tokios pačios trukmės laikotarpiams, išskyrus atvejus, kai Europos Parlamentas arba Taryba pareiškia prieštaravimų dėl tokio pratęsimo likus ne mažiau kaip trimis mėnesiams iki kiekvieno laikotarpio pabaigos.
3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kada atšaukti 18 ir 26 straipsniuose nurodytus deleguotuosius įgaliojimus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jam nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.

4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.
5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.
6. Pagal 18 ir 26 straipsnius priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tuo atveju, jeigu per vieną mėnesį nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas vienu mėnesiu.

31 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda komitetas, įsteigtas pagal Reglamentą (ES) 2021/1529. Tas komitetas – tai komitetas, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 182/2011.
2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

3. 15 straipsnio 11 dalyje ir 16 straipsnio 2 dalyje nurodytų įgyvendinimo aktų atveju, jei komitetas nuomonės nepateikia, Komisija įgyvendinimo akto projekto nepriima ir taikoma Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnio 4 dalies trečia pastraipa.

32 straipsnis

Informavimas, komunikacija ir viešinimas

1. Komisija vykdo komunikacijos veiklą, kad užtikrintų reformų darbotvarkėse numatytos Sąjungos teikiamo finansinės paramos finansavimo matomumą, be kita ko, vykdydama bendrą komunikacijos veiklą su paramos gavėjais. Komisija užtikrina, kad apie paramą, teikiamą pagal Priemonę, būtų pranešama ir patvirtinama teiginiu apie finansavimą. Veiksmai, finansuojami pagal Priemonę, vykdomi laikantis Sąjungos finansuojamų išorės veiksmų komunikacijos ir matomumo reikalavimų ir kitų atitinkamų gairių.
2. Sąjungos lėšų gavėjai aktyviai nurodo Sąjungos lėšų kilmę ir užtikrina jų matomumą, įskaitant, kai taikoma, naudodami Sąjungos emblemą ir atitinkamą teiginį apie finansavimą „Finansuota Europos Sąjungos lėšomis“, visų pirma viešindami veiksmus ir jų rezultatus, teikdami nuoseklią, veiksmingą ir proporcingą tikslią informaciją įvairiai auditorijai, įskaitant žiniasklaidą ir visuomenę.
3. Informacija, komunikacija ir viešinimas vykdomi prieinamu formatu.

33 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta

Europos Parlamento vardu

Pirmininkė

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė

PRIEDAS

Bendrų išteklių paskirstymo vienam paramos gavėjui metodika

Kiekvienam paramos gavėjui skiriamas asignavimas apskaičiuojamas toliau nurodytais etapais, remiantis ataskaitinių metų duomenimis.

1 veiksmas. Remiantis paramos gavėjo gyventojų skaičiaus ir bendro Vakarų Balkanų regiono gyventojų skaičiaus santykiu, nustatomas gyventojams taikomas paskirstymo raktas.

2 veiksmas. Remiantis Vakarų Balkanų regiono BVP vienam gyventojui ir atitinkamo paramos gavėjo BVP vienam gyventojui santykiu, padalytu iš šešių šalių santykių sumos, nustatomas BVP paskirstymo raktas.

3 veiksmas. Pagal 1 veiksmą nustatyta kiekvieno paramos gavėjo procentinė dalis derinama su pagal 2 veiksmą nustatytu BVP vienam gyventojui, taikant 60 proc. gyventojams ir 40 proc. BVP vienam gyventojui svertinį koeficientą.
